

HELIOS

Mnoho storočí bolo slnko božstvom, ktorému sa preukazovala vyššia pocta ako náčelníkom, čarodejníkom a vladárom. Lebo ono vládlo a hýbalo všetkým živým a blahodarnými lúčmi vdychovalo miazgu života. Milióny úst k nemu odriekavali zaklínacie formuly a modlitby. Obete na jeho oltár ho mali udobriť, ak sa mračilo, alebo spôsobovalo suchá.

To bolo kedysi. Keď sme sa dozvedeli, že je stredobom našej planetárnej sústavy, museli sme uznať, že božská úcta pramenila z veľmi primitívnych predstáv o jeho existencii. Ale aj dnes je uctievanie slnka každodenným obradom východných národov.

Nie pre každého bolo božstvo slnka tým tabu, ktorému patrila najväčšia pocta a úcta. Mnohí vedeli, že je jedným zo základných prvkov vesmíru a poznali jeho existenciu. Dokázali preto navrhnut mnohé vtipné riešenie prístrojov a zariadení, kde Slnko malo rozhodujúcu úlohu. Napríklad slnečné hodiny sa stali doplnkom mnohých domov a palácov bohatých. Tiež železnej tyče, zapustenej do steny s polkruhovým ciferníkom určovala s veľkou presnosťou čas.

Jeden z najväčších starogréckych filozofov, matematikov a fyzikov, Archimedes, objaviteľ niekoľkých dôležitých zákonov, sa pri riešení strategickej bojovej úlohy oprel tiež o svoje znalosti o slnku. Keď totiž zistil, že situácia vo vojne proti Rimanom sa stáva veľmi kritickou, lebo lode protivníkov začínajú obliehať prístav Syrakúzy a posielajú útočné jednočky z nich do mesta, pripravil si niekoľko zrkadiel a vyčkal na krásny slnečný deň. Potom mu stačilo iba namieriť odrazené koncentrované slnečné lúče na riedke plachty rímskej flotily a lode začali horieť.

Premena energie slnečných lúčov na iné druhy energie — to je problém, ktorý zaujíma ľudi už dávno. A niet divu. Slnečné lúče prinášajú na povrch zemegule neporovnatelné väčšiu energiu, než dnes vyrábajú elektrárne na celom svete.

Avšak človek zatiaľ nevie túto energiu využiť — iba jej nepatrnu časť premieňa na teplo, na mechanickú elektrickú a inú energiu. Pre ďalšie rozšírenie vyvinul rôzne slnečné tepelné energetické zdroje, fotoelektrické a termoelektrické generátory, slnečné vysokožiarne pece, prístroje na odsoľovanie vody, kotle na vriacu vodu, variče atď.

Tak však množstvo lúčov dopadnuté na zem a premenené na teplo, mechanic-

kú a elektrickú energiu, znamená novú epochu v energetike.

Fyzikálne javy, ktoré sú základom všetkých týchto premen, boli známe už predtým. Ale až teraz sa podarilo zlepšiť kvalitu prístrojov natoľko, že aparáty sú prijateľné a hospodárne pre prax. Napríklad tepelné články premieňajú 7—9 percent slnečnej energie na energiu elektrickú, kremíkové fotočlánky, ktorých je zapotreby obzvlášť pre kozmický výskum, majú koeficient účinnosti až 13 percent a prístroje na odsoľovanie vody pareniskového typu dokonca i 70 percent.

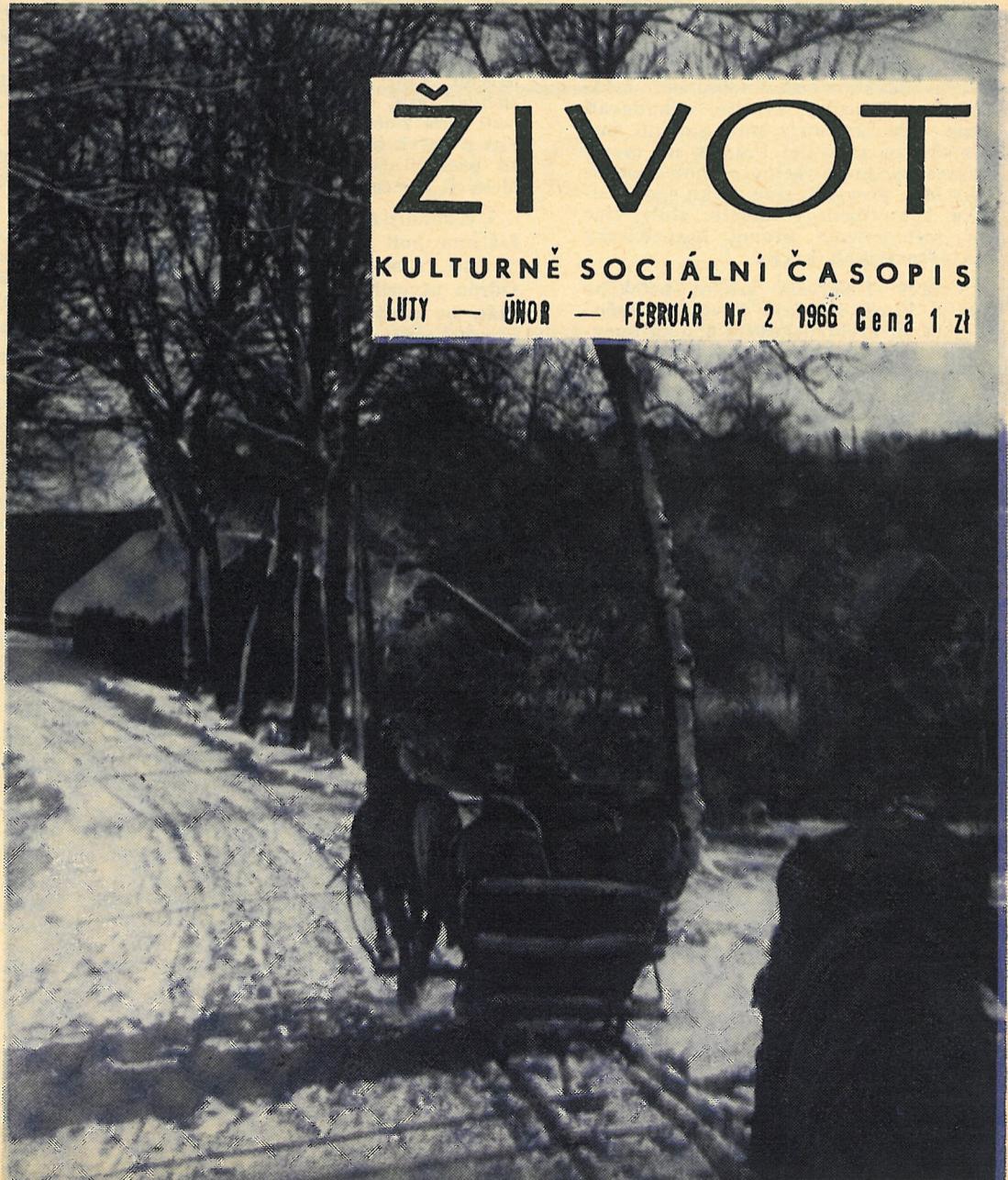
V Energetickom ústave Kržianovského v Moskve napríklad vypracovali projekt slnečnej parnej elektrárne o kapacite 1000—25000 kWh. Ako ukázali výpočty, bude možné ju s úspechom použiť na ovládanie púše v južných sovietskych sväzových republikách — k čerpaniu vody na zavlažovanie polí. Neskoršie vyrobia ďalšie aparáty, omnoho jednoduchšie. Počítá sa, že sa bude premieňať slnečná energia na elektrickú o kapacite od niekoľkých wattov do jedného kilowattu, čo znamená, že budú elektrinou zásobovať spojovacie zariadenia, poháňať malé čerpacie stroje, osvetľovať menšie domy...

Zhromaždením slnečného tepla môžu pestovatelia poľnohospodárskych kultúr zlepšiť ich rast a vývoj nezávisle od rozmarov počasia, vykurovať pareniská a skleníky. V chladnejších zónach môžeme meniť tepelné podmienky pôdy, urýchľovať topenie snehu, alebo zmeniť režim horských riek. Použite slnečnej energie na sušenie ovocia znižuje aspoň o polovicu ročné výdavky paliva na túto prácu.

Toto všetko dnes už nájdeme v unikátnom meste Sovietskeho svazu, ktoré by sme darmo hľadali na mape. Na mieste kde kedysi páliace lúče dopadali iba na piesočné duny, za desať rokov postavili mesto, ktoré nemá obdoby na svete. Všetko v ňom totiž súvisí so slnkom. Nájdeme tu slnečné elektrárne, úpravovne vody, čerpanie zo zemských hlbok, slnečné pece, prototyp priemyselného závodu budúcnosti s využitím slnečnej energie a závady, ktoré vyrábajú umelé potraviny, suroviny a polotovary. Elektrická energia pre obyvateľov sa vyrába vo fotočlánkoch na strechách domov. Elektrinou sa potom reguluje stupeň teploty vzduchu, ale aj jeho vôňa. Podľa náladysa sa v byte môžete nadýchať čerstvého ozónu alebo sýty vzduch príomorského pobrežia.

Tak prinútil človek boha Heliosa, aby zostúpil z božských výšav a rozdával svoje teplo a svetlo.

ŽIVOT
KULTURNÉ SOCIÁLNI ČASOPIS
LUTY — ÚNOR — FEBRÁR Nr 2 1966 Cena 1 zł

NÁROD SVOJEJ MLÁDEŽÍ

SKRÓT

Rôzne boli dejiny a osudy Poľska. Neustále sa menili ľudia, ich spôsob života, viery, kultúrne tradície, hospodárstvo a osídlenie — len jedno trvalo nezmenené od samých začiatkov poľského štátu — ohrozenie ozbrojenými po zuby germánskymi vpádmi. Napierali stále širším frontom už odvtedy, keď spojené prapolské kmene utvorili štát Mieszka I.

Najskôr osláveni feudáli, ktorých meno vzbudzovali hrózu, potom cisári, ktorí čerpali pre seba vzor a nauku z Ríma, pochodovali skoro tri sto ročia proti našim predkom ničiac a rabujúc.

Nasledujúce sto ročia boli bojom s najmohutnejšou vojenskou a hospodárskou organizáciou feudálnej Európy — Križiackým rádom.

Horeli poľské zeme počas vpádov pruských jankrov, a v poslednom čase nemetských imperialistov a fašistov.

My, súčasníci dobre poznáme tragédiu okupácie, počas ktorej naša krajina prežila pochmúrne obdobie biologického vyhľadávania a ničenia materiálnych sil národa. Zúčastnili sme sa 2078 dňov boja na všetkých frontoch sveta a máme hrdý podiel najmä na porazení hitlerovského Nemecka na hlavnom európskom fronte, na vyhnáni z územia Poľska hitlerovských okupantov a návrate na prastaré piastovské zeme.

Napriek tomu je nám vzdialenosť pociet nenávisti a nečinime zodpovedný celý nemecký národ. Neexistuje však odpustenie hitlerovským vojnovým zločincom, vrahom z Osviecimia, Majdaneku, Treblinku i Varšavy.

Zo svojich dejinných skúseností poľský národ vydolil patričné uzávery a urobil najhlbší zvrat vo svojich dejinach. Spojil svoj osud s revolučnými spoločenskými silami, s najpokrokovejšími ideami socializmu a mieru. Revolúcna spoločenska sila poľskej ľavice, s Poľskou robotníckou stranou na čele, vŕťazne vyviedli Poľsko z vírov poslednej vojny, urobili zvrat v poľskej politike a stvárnili existenciu národa a jeho rýchly rozvoj v opere preveľké základy spojenectva, priateľstva a ideologickej jednoty s východným susedom — Sovietskym svárom, bratskou Československou socialistickou republikou i Nemeckou demokratickou republikou, s veľkou rodinou socialistických krajín. Z tejto, jedine správnej cesty, poľský národ nikdy nezide.

Výsledkom obetavej námahy celého národa, straníkov a nestraníkov, veriacich i neveriacich hrdo kráčame, s pocitom dobre splnenej povinnosti do novej epochy. Už viac ako dvadsať rokov vpisujeme do nej činy, ktoré nemajú obdobie v celej minulosti: osídli sme Západné územie, odbudovali sme našu krajinu z ruín, zmenili sme Poľsko zo zaostalej krajiny na rozvíjajúcu sa priemyselnopohľadársky štát, previedli sme veľkú spoločenskú i kultúrnu revolúciu, stále viac sa približujeme úrovni hospodárskej najvyspejšej krajín.

Oslavy Tisícročia vzniku poľského štátu, ktoré začínajú nové, tisícročné dejiny sú vychodiskovým bodom upevnenia v našej spoločnosti skutočného obrazu Poľských dejín a nadviazania na revolučne tradítie poľského národa, na tie historické momenty z ktorých vyplývajú aktuálne ponaučenia pre súčasné pokolenia.

Týmto duchom, ktorý splietá Tisícročie minulosťou, súčasnosťou a budúnosťou bolo preteknuté posledné plenárne zasadnutie Celopoľského výboru národnej jednoty, ktorého sa zúčastnili predstavitelia najvyšších stranických i štátnych orgánov, poprední politickí a verejni činitelia, predstavitelia všetkých vrstiev spoločnosti a všetkých povolania z celej krajiny, zástupcovia katalických i iných vierovyznani.

Ústredným motívom skoro všetkých prejavov, ktoré odzneli a najmä predjavoval predsedu Štátnej rady Edwarda Ochaba i I. tajomníka ústredného výboru PZPR Władysława Gomulku, bol motív vyvodenia uzáverov z našich dotorajších dejín, ktoré učia, že kolokrát Poľsko sa spojilo s najpokrokovejšími spoločenskými a politickými prúdmi tej ktoréj epochy, tolikokrát sa pozdvihovalo, vnášalo svoj vklad trvalých hodnôt do pokladnice svetovej civilizácie a pokroku. Naopak, ak sa Poľsko spojilo so spoločenským a

reakčným prúdom, výsledkom bolo zabrázenie rozvoja, krok späť vnútrosťane i vo svete.

V ovzduší vrelého vlastenectva a jednoty národa, ktorý spoločným usilím buduje dnešný a zajtrajší deň, oslavu Tisícročia sú podnetom spájajúcim všetky sily v práci pre ďalší rozvoj Ludového Poľska. Poľská verejnosť hľadiac na vlastné dejiny a vyslovia praktické uzávery, začala veľkú akciu rôznych záväzkov na oslavu svojho Tisícročia, a medzi nimi najväčší — celonárodnú akciu výstavby škôl, začiatu FJN na výzvu I. tajomníka KC PZPR pod heslom "Tisíc škôl na Tisícročie", vo výsledku ktorej boli vybudované viac ako 1200 škôly — pomníky.

Odkedy jestvuje človek, odvtedy deť sú pre neho najväčším pokladom. Tak isto národ považuje za svoj najväčší poklad mládež. Práve preto medzi mnohými dôležitými štátnymi úlohami, rozvíjanie osvety vždy bolo na poprednom mieste. Urobili sme veľmi veľa. Nebudem tu uvádzat čísla, poznáme ich všetci, ale pozorujeme tiež ešte nemalé požiadavky. Potrebujeme 20 tisíc nových školských miestnosti a pracovní; musíme presahovať viedieku mládež z 8 tisíc izieb prenajmaných od gázodov do nových svetlých školských sál, potrebujeme stále viac internátov a bytov pre učiteľov. Náklady štátu nemôžu plne uspokojiť všetky potreby, najmä pre obrovské prostriedky vynakladané na zaistenie ďalšieho rozvoja priemyslu a polnospodársstva. Preto je naďalej nutná pomoc verejná pomoc. Nemôžeme len ľakasť so založenými rukami, lebo zaistenie mládeži vzdelenáčov podmienok, je najlepším spôsobom zaistenia budúcnosti národa.

Práve preto Celopoľský výbor FJN na svojom poslednom zasadnutí obrátil sa s výzvou — ktorú už poznáme z dennej tlače — na celý národ o účasť v akcii "Národ svojej mládeži". Základna časť prostriedkov na výstavbu škôl a internátov, tak ako doteraz, bude krytá zo štátnych fondov. Zozbierané prostriedky dovolia však výdaťne doplniť štátne náklady na osvetu.

Mnohé hľasy, ktoré odzneli na zasadnutí zaoberali sa posolstvom poľských biskupov nemeckým biskupom.

Najširšie kruhy poľskej verejnosti vyjadrili už svoj postoj, odsúdili toto pre Poľsko škodlivé politické vystúpenie poľského episkopátu — spracované a uverejnené v eudzine, o ktorom neboli informované poľské štátne orgány a poľská verejnosť, ale za spolupráce s nemeckými biskupmi, tým istými, ktorí požehnali Hitlera, keď uchopil moc do svojich rúk, patronovali jeho zločineckému vpádu do Poľska a iných krajín Európy, mlčeli keď sa páchali najhoršie zločiny vo fašistických koncentráčnych táborech.

Uvedomujeme si, že medzi obeťami fašizmu boli tiež nemeckí antifašisti, tí isti, ktorí neskôr medzi Labe a Odrou utvorili prvý nemecký mierový štát, po prvýkrát v dejinách spojený s nami-priateľstvom. Neboli však medzi nimi nemeckí biskupi.

Počujeme tiež tie, žiaľ nemnohé, realistické hľasy zaznievajúce s NSR, ktoré volajú po normalizácii pomerov s Poľskom, Československom a inými socialistickými krajinami na pôde uznania teritoriálnej integrity — nie sú však medzi nimi hľasy nemeckej katolickej cirkvi. A tie iné sú zahľúšované revanšistickým pokrikom, ktorého ton určuje banská vláda. Rozhodne sme proti tejto odvetnej a revanšistickej západonemeckej politike, zamietame každu myšlienku možnosti diskutovania našich hraníc.

Pred desiatimi sto ročiami, keď nemecká expanzia pod hľadiskom christianizácie podnikala výpravy na poľské územie — rozhodnutie Mieszka I. pokrštíť sa, zodpovedalo politickej situácii. Cieľom tohto bolo odobranie germánskym feudálom zámenky pre výpravy a zrovnanie Poľska v medzištátnych pomeroch s inými krajinami Európy, vtedy už vo väčšine kresťanskej. Dôkazom mimoriadnej múdrosti Mieszka I. bolo to, že Poľsko prijalo krst prostredníctvom Čechov, ktorí vďaka jeho manželstvu s Dubravkou, stali sa spojencami Poľska.

Ako protiklad Ludového Poľska čas cirkevné hierarchie chce postaviť toto 1000-výročie prijatia krstu Mieszka I. Preto premyslenie poľského Tisícročia vyžaduje si pohľad z pozicie štátu i národa, aby sme lepšie pochopili obšíru súvislosti medzi celosvetovým záujmom, medzi úspechom krajiny a zaistením jej rozvoja v opredeti o pevných základach a mieste Poľska vo svete a pokusom popierania tohto miesta episkopátom. Za neslavnou koncepciou záštity, ktorá sa skrýva za výmenou listov medzi poľskými a nemeckými biskupmi nachádzame suggesiou zmeny spojenectva a opäťovného spojenia Poľska s kapitalistickým západom. Tento skutočný politický obsah výmeny listov s veľkým dôrazom ukažal W. Gomuľka vo svojej odpovedi redaktoriu Tygodnika Powszechnego Turowicza, ktorý zastával poľských biskupov (výňatky z prejavu W. Gomuľku uverejňujeme vedľa). Uviedol v čom spočíva rozpor postoja autorov posolstva so záujmami Ludového Poľska.

"Poľský ľud — vravel W. Gomuľka — je vo väčšine veriaci, chodi do kostolov, ale v tejto veci nikdy neuverí poľským biskupom... Nie, národ nebudе veriť a neuverí tejto politickej orientácii, ktorú mu biskupi chce vnutiť. Eud za nimi neide a nepôjde na svoje zatratenie, na zatratenie Poľska".

V záležitosti týchto základných záujmov, ktoré rozhodujú o mieste Poľska vo svete a budúcnosti poľského národa, nastalo veľké dielo vnútornnej konolidácie celej spoločnosti, ktorá je jednotná ako nikdy doteraz, odsudzuje a zavrhuje každu myšlienku namierenú proti životným záujmom poľského národa.

Nikto tiež v Poľsku nerobil prekážky, ak záležitosti cirkve si vyžadovali výcestovanie reprezentantov episkopátu do cudziny. Doteraz štát vždy umožňoval takéto cesty. A bolo ich veľa. Len minulý rok 36 predstaviteľov episkopátu bolo v Ríme celé mesiace. Okrem toho stovky kniazov dostávali pasy a cestovali na zasadnutia koncilu.

Tieto fakty dôrazne svedčia, že štát vytváral široké možnosti výcestovania do cudziny biskupom a iným duchovným, ak účelom týchto cest boli cirkevné záležitosti a pokial neboli v rozporte so záujmami Poľska. Štát nemôže však tolerovať fakt využívania episkopátu cest do cudziny pre reákčnu a nepriateľsku politicku pôsobnosť voči Ludovému Poľsku.

Týka sa to nielen záležitosti západnej hranice, ale tiež voľby socialistickej cesty rozvoja ako aj našeho spojenectva so Sovietskym svárom, Československou socialistickou republikou a všetkými socialistickými krajinami. Všetky tieto tri záležitosti sú so sebou úzko spojené.

Plenárne zasadnutie Celopoľského výboru národnej jednoty a prejednané na nám záležitosti nemôžu byť a nie sú ľahostajné tiež českej a slovenskej národnostnej menšine žijúcej v Poľsku. Práve preto prezidium ústredného výboru Československej kultúrnej spoločnosti, s hlbokým pocitom vlastenectva a jednoty s celým nárom, na svojom mimoriadnom zasadnutí dňa 15. januára t.r. zaujalo postoj plnej solidarity z uzneseniami Celopoľského výboru FJN, s tou spontanickou a širokou podporou akého poľská verejnosť vzťahuje na oslavu a politickú obsah Tisícročia, ako aj vrele podporuje výzvu OK FJN celému národu vo veci verejnej zbierky na spoločne dieľo výstavby škôl a internátov.

Prezidium vyzýva všetkých členov Spoločnosti, aby v tomto nerozlučnom zväzku iniciatív lokálnych záväzkov nechýbali ani členovia ČSRS. Aby na tejto veľkej stavrosti o budovanie budúcnosti modernej a socialistického Poľska mala svoj plný podiel česká a slovenská národnostná menšina.

"Národ svojej mládeži" — to je heslo, ktoré nás bude viesť v tomto veľkom podujati.

ADAM CHALUPEC

Naleží vidieť nie len orędzie biskupov polskich, ale i odpovede biskupov niemieckich, w tym kontekście rozpatrivať rzymski komunikat episkopatu w odpowiedzi na list biskupów niemieckich. Dopiero te trzy dokumenty stanowią całość, z nich można wyciągnąć wnioski.

Różni dostojni kościelni w kazaniach, które wygglaszają w pozostałych tygodniach twierdzą, że biskupi nie mogą przemawiać językem marksistowskim, ani też nawet językiem rzadowym. Niemniej nie żądaliśmy i nie żądamy od biskupów ani od duchowieństwa, aby przemawiali językiem marksistowskim. Oni nie są marksistami, mają swój język, język religijny i przemawiają tym językiem. Ale przecież i samo orędzie i zwiazane komunikaty w związku z odpowiedzią biskupów niemieckich na orędzie jest bardzo znamienne. Biskupi nie chcą przemawiać językiem marksistowskim, ale przemawiają politycznym językiem reakcji. Społeczeństwo polskie nie zostało dotychczas należycie zaznajomione z reakcyjnym językiem, jakim przemawiają biskupi polscy, względnie na który się powołują.

„KTO JEST TWOIM PRZYJACIELEM?”

Jest takie przysłowie — „powiedz kto jest twoim przyjacielem, powiem ci, kim jesteś”. Na kogoż powołali się w komunikacie rzymskim biskupi polscy? Używam ogólnego sformułowania — biskupi polscy, jest to może zbyt szerokie pojęcie, gdyż autorzy orędzia to waska grupa ludzi — i tak też należy rozumieć to moje sformułowanie. Otóż sekretariat episkopatu zapowiedział, że dla udowodnienia swoich racji przetłumaczy i prześle episkopatowi niemieckiemu książkę Oskara Haleckiego. Mam te książkę

Z DOMOVĄ A CUDZINY

Na pozvanie ÚV MSRS bola v Maďarsku priateľska návštěva ÚV PZRS — W. Gomuľka, J. Cyrankiewicz a Z. Kliszko.

Po smrti indického ministra L.B. Sástrího, ktorý zomrel 10. januára t.r. v Taškente novým ministrom predsedom Indie bola zvolená Indira Ghandi, dcéra Nehrua.

Na pozvanie Štátnej komisie pre záležitosti techniky a osobného ministra dr. Františka Vlasáka bol v Československu vicepremiér PER E. Szyr.

Dr. Robert Weaver bol vymenovaný ako prvý černoch ministrom pre bytovú výstavbu a rozvoj mest v USA.

Sovietska delegácia vedená prvým tajomníkom ÚV KSSR L. Brežnevom bola na návštěve v Mongolskej ľudovej republice.

Vojenský attaché československého voľvyslanectva vo Varšave pluk. František Dvořák vyznamenal 13 býv. poľských partizánov, ktorí počas II. sv. vojny spolupracovali s československými partizánmi.

V Berlíne bol podpísaný dvojročný plán realizácie kultúrno-vedeckej zmluvy medzi Poľskom a NDR.

PRZEMÓWIENIA WŁADYSŁAWA GOMUŁKI

przed sobą. Oto jest „Historia Polski” Oskara Haleckiego.

Nie będę zajmował się merytoryczną treścią dawnych dziejów historycznych, moim zdaniem niezmiernie płytko ujętych — na poziomie szkolki niedzielnej. Nie chodzi mi o tę część pracy; chodzi mi natomiast o 10-lecie Polski Ludowej, które charakteryzuje prof. Halecki — historyk zamieszkały w Stanach Zjednoczonych i reprezentujący orientację reakcyjno-klerikalną.

Prof. Halecki pisze, że naród polski „widzi nadal w Stanach Zjednoczonych i w ich światowej roli jedyną nadzieję lepszej przyszłości. Chociaż nie wiadomo, kiedy i jak Polacy odzyskają wolność, są oni przeswiadczeni, że stanie się to w ramach przywrócenia wolności wszystkim narodom, które w roku 1945 podzieliły ich los.”

W ostatnim rozdziale jest mowa o tym, że Polska Ludowa nie jest wcale Polską niepodległą, że jest Polską ujarzmioną przez Związek Radziecki, że rządzi w niej agenci komunistyczni, że wszystko co się działo, nawet udział naszego wojska w zdobyciu Berlina w 1945 r. było tylko udziałem Armii Radzieckiej, bo „sowieci” wszystkim kierowali. O. Halecki zieje głęboką nienawiścią do Polski Ludowej i do władzy ludowej...

Pisze on dalej następująco: Historia... Polski powstały po pierwszej wojnie światowej, pozostała... „bez ostatniego rozdziału. Miliony Polaków w kraju i na obczyźnie ufają i modią się o to, aby ostatni rozdział, został doprowadzony do zwycięskiego końca w samo Tysiąclecie Polski, które będąmy świętowali za niewiele lat”.

Każdy rozumie co to znaczy.

Dalej prof. Halecki pisze: „Kościół katolicki, do którego należą prawie wszyscy Polacy i który jest dla nich zarówno dziedzictwem narodowym, jak i łącznikiem ze światem zachodnim, stał się najpotężniejszą twierdzą moralnego i duchowego oporu w obecnym okresie ucisku.”

Oto macie credo polityczne prof. Haleckiego — nauczyciela auto-

rów listu do biskupów niemieckich i autorów komunikatu rzymskiego. Ten sam prof. Halecki został zaproszony do Rzymu na uroczystość 1000-lecia chrztu Polski i tam właśnie wygłosił odczyt o zasadniczych treściach politycznych. Jego książka jest drogowskazem, który służy biskupom, reakcyjnej części episkopatu polskiego. Po tej linii chcieliby oni prowadzić Polskę.

Zbiegają się więc dwie rocznice — powstania państwa polskiego i przyjęcia chrztu przez Mieszka I i jego dwór. Nie należy przeciwstawiać tych dwóch rocznic — państwa i kościoła.

Kardynał Wyszyński w swoich kazaniach podkreśla często, że przez 1000 lat naród, kościół i państwo stanowiły jedność. W ostatnim 20-leciu kościół i państwo rozdzieliły się i nie powiadamy dziś, że stanowią one jedność. Chodzi nam o to, aby kościół, który żyje w określonym ustroju — nie zwała tego ustroju, aby zajmował się sprawami, które do niego należą.

Sprawa nie polega na tym, że my przeciwstawiamy 1000-lecie chrztu 1000-leciu państwa. Sprawa polega na tym, że episkopat, a szczególnie kardynał Wyszyński chce przeciwstać 1000-lecie chrztu — Polsce Ludowej. Tendencja ta przebią z całego orędzia. Ileż to raz w tekście orędzia i innych wystąpieniach wskazywano, że Polska poprzez całe swoje tysiąclecie dzieje związana była z zachodem, z zachodu czerpała kulturę, zachód ją cywilizował, zachód świadczył na jej rzecz, a w szczególności Niemcy. Takie postrzelenie sprawy ma przecież określona wymowę polityczną w naszych czasach. W istocie rzeczy można by zapytać: czy to nieprawda? A prawda. Rzeczywiście Polska była związana z zachodem, ale my obchodzimy 1000-lecie — i kościół i my — w określonej sytuacji 20-lecia Polski Ludowej, innej Rzeczypospolitej, aniżeli wszystkie nasze poprzedniki. Jest w tym polityczna wzmowa. Tu tkwi główne polityczne stanowisko kościoła wobec władzy ludowej.

PRÓBY ODWROTU

Jeszcze o samym orędziu. Więle daje do myślenia fakty, że jeden z głównych autorów — arcybiskup Kominek doszedł ostatnio do wniosku, że trzeba zrobić poważny krok w tył w stosunku do tego, co poprzednio napisał. Arcybiskup Kominek jeszcze przed orędziem wysiął do prasy artykuł w którym mówił o potrzebie dialogu między Polską a Niemcami. On tu odgrywa rolę inspiratora. Przebywa on jeszcze za granicą, czytał tam prasę, poznal stanowisko i opinię społeczeństwa polskiego i przestrzasił się — wieǳi, że społeczeństwo nie może zgodzić się z tym, co biskupi wyłożyli w swoim orędziu — nie tylko w sprawie granic, ale w ogóle z całym tematem orędzia — i dlatego wycofuje się z poprzedniej pozycji. W wywiadzie, którego udzielił telewizji zachodnio-niemieckiej powiada: „uchwała poczdamska była dla Polski całkowicie pozytywnym, pokojowym zakończeniem wojny.” A więc pochwała uchwały poczdamskie. W orędziu nie pisano, że Polska wyszła zwycięsko z wojny, tylko, że Polska musiała przyjąć obszary poczdamskie, które przeszły jej zwycięskie mocarstwa. A obecnie poprawia się — mówią, że to było pozytywne pojęcie zakończenie.

A weźmy sprawę pojednania i wybaczienia. Arcybiskup Kominek zaznaczył, że są to pojęcia chrześcijańskie, ponadpolityczne i związane z pojęciem winy. Winy narodu niemieckiego wobec narodu polskiego są wielkie, kontynuował arcybiskup. Wybaczenie i pojednanie dotyczą tylko tych, którzy gotowi są do pokut. Bez skrupu nie ma wybaczania. Gdyby to było napisane w orędziu biskupów polskich, przypuszczam, że naród polski by temu przykląał. A właśnie chodzi o to, że ani w orędziu, ani w komunikacie nie ma mowy o żadnej pokutie. Mówią się, że chodzi pojednanie.

Właściwie nie bardzo wiem — kto z kim ma się jednać. Bo jeśli chodzi o Niemiecka Republikę Demokratyczną i jej społeczeństwo — to mamy z nią jak najlepsze stosunki, jesteśmy pojednani, uznali nasze granice, rozwijamy braterską współpracę.

Zle są natomiast stosunki z Niemiecką Republiką Federalną. Zle — z wiadomych przyczyn. Rządowe kola bośniaki żądają granicy z 1937 r., domagają się uzbrojenia atomowego itd. a po latach biskupów polskich wysunęli sprawę naszej winy, krzywd, które rzekomo

mieliśmy zrobić Niemcom. Powołują nawet obecnie specjalną komisję, która ma badać zbrodnie popełnione rzekomo na Niemcach przez Polaków, Czechów i innych. Teraz mają się na co powołać, mają argument w postaci orędzia biskupów polskich.

Bez skrupu nie ma wybaczania, ale skrupu rewizjonisci zachodniemieccy nie wykazali. Skrupu rząd bośniacki nie wykazał. A jeśli chodzi o aluzje, że byliby gotowi nawet uznać nasze granice zachodnie — oficjalnie czy nieoficjalnie, np. za cenę likwidacji NRD — to nie jest skrupu, to jest próba przybliżenia się do naszych granic, aby nas zaatakować.

Dalsza sprawa. Kiedy w wspomnianym wywiadzie zostało pytanie na temat roli Polski jako przedmurza chrześcijaństwa, arcybiskup Kominek kategorycznie przeciwstawił się temu pojęciu. Stwierdził, że to jest pojęcie stare. Kościół polski uważa się za kościół pokoju wobec zachodu i wschodu, chce budować mosty, promieniować pokój na zachód i wschód, pośredniczyć. A można zapytać: kto wyczytał z orędzia biskupów polskich takie stanowisko? Nikt tego wyczytać nie mógł. W orędziu do biskupów niemieckich nie wspomina się o przedmurzu, ale w innych listach jest mowa, że Polska jest przedmurzem. Kardynał Wyszyński mówił 3 stycznia w Gnieźnie: „Będziemy nadal, ilekroć trzeba i gdzie trzeba, zaświadczenie o naszej obecności w świecie chrześcijańskim i katolickim, jako przedmurzu chrześcijaństwa.”

A co to jest przedmurze? Trzeba by z kolei postawić pytanie — a co to jest za tym murem? Za murem jest Związek Radziecki, za murem — jak by powiedział kardynał Wyszyński — jest bezbożny ateizm i komunizm. My, przedmurze, mieliśmy, według kardynała wiązać Polskę z Zachodem.

NARÓD ZA NIMI NIE PÓJDZIE

Otoż i macie politykę, stanowisko polityczne, linię polityczną, którą nam chcą narzucić.

Nie, nam tej linii nie narzuczą, narodowi też nie narzucą. Naród ma zbyt wiele doświadczeń, naród wie, co wziął z Zachodu.

Ale wie również, co go spotkało z rąk zachodu na przestrzeni dziejów. Stamot, z Zachodu spadły na niego ciosy teutońskie, ciosy praskie — inicjatorów rozbiorów Polski, ciosy Hitlera, przy milczącej zgódzie Zachodu. Przy milczącej zgódzie Francji, Anglii, całego Zachodu. Można było handlować Polską jak monetą zamienią.

To nie zachód nie kosztowało.

Dzisiaj chcą znowu przedmurza, chcą wiązać nas z zachodem. Chcą sprawować rządy dusz w narodzie. Czasy te przeszły w bezpowrotną przeszłość i nigdy już nie powrócą.

Mamy jasne stanowisko w kwestii religii. Niejednokrotnie je podkreślałyśmy. Państwo i partia nie czynią żadnych przeszkołów, jeśli idzie o swobodę wyznania, o wyznawanie kultu religijnego. Nie czynimy i nie będziemy czynić, ale walczymy i będziemy ostro walka wszelką działalności polityczną, jawną, czy zamaskowaną, wymierzoną w interesy Polski Ludowej, w interesy narodu polskiego. Dlatego właśnie odmówiliśmy kardynałowi Wyszyńskiemu paszportu, aby nie spotkał się ze swoim nauczycielem — prof. Haleckim, którego cytuję, aby nie mogli przeciwstać Tysiąclecia państwa polskiego — 1000-leciu wkroczenia chrześcijaństwa na ziemię polską.

Obchodzimy 1000-lecie Państwa Polskiego wielkim dorobkiem władzy ludowej. Uczciliśmy wspomnianym darem 1000-lecie Polski, a jak kto chce — to i 1000-lecie wkroczenia chrześcijaństwa. Darem w postaci zbudowania ponad 1000 szkół. Do tej akcji kościół się nie przyłączył — zajmował kompletnie bierne stanowisko.

Dziś apelujemy o kontynuowanie zbiórki w innej trochę postaci przez połączenie dwóch funduszy. Jesteśmy przekonani, że naród i tym razem pojedzie za wezwaniem Frontu Jedności Narodu, za wezwaniem rządu, gdyż te właśnie jego organa przedstawicie i wykonawcze najgłębiej reprezentują interesy narodu polskiego i — jak już w praktyce dowiodły — po słuszej drodze prowadzą Polskę, prowadzą naród polski i nadal po tej drodze prowadzić będą.

POL'NOHOSPODÁRSTVO 1966

Naše poľnohospodárstvo spolu s celou krajinou vošlo do nového roku — 1966. Rok 1966 je tiež rokom novej päťročnice. Ako vždy v prelomovom období spočítavame výsledky minulého obdobia, hľadame záporné javy, ktoré znižovali tieto výsledky a súčasne kreslime plán, čo a ako budeme robíť v perspektíve.

Vieme, že rok 1965 bol pre poľnohospodárstvo priaznivým rokom. Bol dosiahnutý najvyšší zber obilia aký bol v Poľsku zaznamenaný, bol tiež dosiahnutý vysoký stav ošpaných — 13,8 mln. kusov, udržal sa stav rožného dobytka, pohla sa hydinárska výroba.

Ale mýli si, ak by sme výsledky roku 1965 pripisovali pomerne dobrému klimatickému podmienkam. Priaznivé prirodzené podmienky sú súčasťou, ale musíme brať zreteľ tiež na to, že štát vytvoril priaznivé ekonomicke podmienky pre poľnohospodársku výrobu.

Nachádza to svoj výraz v zvýšení finančných nákladov na poľnohospodárske investície, masovom školení poľnohospodárskych výrobcov, čo umožnilo prechod na nové metódy hospodárenia, upevnenie rolnických kružkov, pocite stabilizácie na vidiek atď. — všetko toto spolu muselo priniesť určité výrobné výsledky v poľnohospodárstve.

Akú pomoc štátu môžu očakávať rolníci v roku 1966?

Predovšetkým dôležité je to, že všetky odvetvia poľnohospodárstva, ktoré majú vplyv na ďalšiu intensifikáciu

výroby budú ešte viac podporované štátom. Investičné náklady na poľnohospodárstvo budú činiť asi 30,8 mln. zlотов, to je o 2,5 mld. zl. viac ako v roku 1965. Pomocné prostriedky budú určené na poľnohospodárske meliorácie, elektrifikácie dedín, mechanizáciu poľnohospodárstva atď. Pre príklad v roku 1966 je naplanovaná meliorácia asi 172 tis. ha ornej pôdy, 113 tis. ha lúk a pastvín ako aj obhospodárenie už meliorovaných viac ako 138 tis. hektárov.

Je naplanovaná výstavba 160 firiálok POM, a 430 POM-y budú modernizované. Rolnícke krúžky popri traktoroch dostanú tiež patričné náradie pre rozličné amoniakove vody, rozptylovanie prostriedkov na ochranu rastlín, ľahké kolesové traktory, sejačky pre obilie a hnojivá, nakladače a roztrásovače hnoja, sadzačky zemiaci atď. Hodnota mechanického náradia určeného pre poľnohospodárstvo v roku 1966 čini viac ako 6,5 mld. zlôtých.

V roku 1966 poľnohospodárstvo obdrží 1.258 tis. ton umelých hnojív to znamená, že dodávky v porovnaní s rokom 1965 zvýšia sa o viac ako 9%. To znamená, že na 1 hektár pôdy bude sa môcť vysiať 63 kg NPK. Aby

hnojenie prinieslo patričné výrobné výsledky bude treba zvápnovať značnú časť pôdy. Práve preto vidiek obdrží viac ako 1.150 tis. ton hnojivového vápna, t.j. o 16% viac ako v roku 1965.

Doteraz vidiek pocitoval nedostatok celej rady stavebných materiálov. Práve preto štát obrátil pozornosť na nutnosť zvýšenia dodávok pre vidiek o asi 3 mil. ton cementu, t.j. o 11% viac ako minulý rok, materiálov pre výstavbu sten o 7%, hutnických výrobkov o asi 12% viac. Uspokojivý je fakt, že konečne budú plne uspokojené požiadavky na klinice.

Už je to tak obyčajne, že požaduje sa obojstranné záväzky. Štát určuje patričné finančné a materiálne prostriedky, vytvára patričnú ekonomickú politiku pre vidiek a súčasne očakáva od vidieka za to patričnú rekompenzáciu v podobe poľnohospodárských výrobkov.

Najdôležitejšie je, aby táto pomoc bola riadne využitá. Vieme, že aj v našom sedliackom rolnictve vytýčujeme patričné plány a výrobné smery. Napríklad jedným z elementov plánu novej pôsobnosti je kontraktácia. Doteraz kontraktáciu boli zahrnuté len priemyselné rastliny. V súhlase so

smernicami strany a vlády začala sa kontraktácia obilia. Je povinnosťou rolníkov, aby na rok 1966 bolo kontraktovaných 340 tis. ha pšenice, 250 tis. ha žita, 200 tis. ha jačmeňa a viac ako 20 tis. ha ovsy. Samozrejme kontraktácia je racionizovaná podľa kvality pôdy. Roľníci, ktorí zakontraktujú obilie majú zaistené dodávky kvalifikovaného osvneného zrna, umelých hnojív, prostriedkov na ochranu rastlín, úverovou pomoc a patričnú inštruktáž odborníkov — agronomov. Kontraktáne plány sú tak usmernené, aby zaistili vyššie príjmy, najmä rolníkom, ktorí sú vlastníkmi horšej pôdy.

Je tiež hodno spomenúť, že vidiek dostane značné množstvo plnohodnotných krmív. Prídely sú určené pre tie obce, ktoré budú kontraktovať. Už v roku 1966 vidiek obdrží viac ako 2.400 tis. ton krmív.

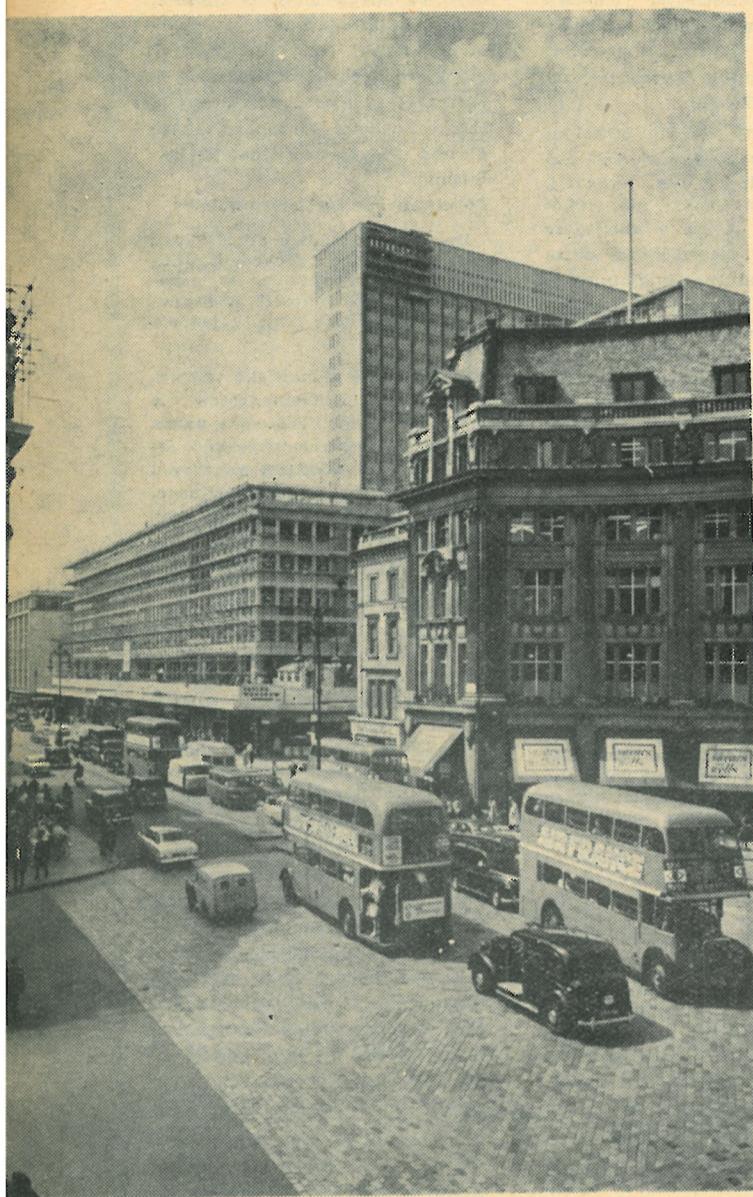
Základná úloha spočíva v tom, aby v roku 1966 bol zvýšený počet dobytka najmenej o 350 tis. kusov a súčasne, aby bola zlepšená kvalita krav a ich mliečna výnosnosť. Na Podhradí je veľa gazdovstiev, ktoré nevelkými nákladmi môžu sa vyšpecializovať v chove dobytka, čo je najvýnosnejším odvetvím poľnohospodárstva.

Na nás samých záleží, ako budeme vedieť využiť pomoc štátu, aby sme zlepšili existenčné podmienky našich rodín. A zlepšíť ich môžeme cestou zvyšovania produktivity každého gazdovstva.

D. P.

LONDÝNSKÉ

MOMENTKY

NOVÉ BUDOVY V LONDÝNĚ

Skupina úředních budov, za nimi L.C.C.'S Barrett Street, Technické učení, dole budova spřízněného Oxford Circus.

OBROZENÍ LONDÝNSKÉ PRAGY

Zanedbané čtvrtě londýnských slumsů na pravém břehu Temže získaly nedávno nové centrum, spojené s bezkolizním dopravním uzlem. Pro část komplexu Elephant and Castle (nazvaný podle staré krčmy) zachycenou na snímku, je charakteristické nahrazení chodníků pro přeši podzemními pasážemi. Podobné moderní řešení, použité u nás poprvé v Katovicích, poskytuje možnost správného řízení dopravy při velké frekvenci při naprosté izolaci chodců a zároveň umožňuje umístění všech velkoměstských služeb v podzemní části.

VÝSTAVBA NOVÉHO MĚSTA

Bracknell New Town, ležící 32 mil od Londýna v zalesněném okolí Berkshire, je jedním z několika měst, plánovaných v okolí Londýna, aby odlehčila velkému seskupení obyvatel. Na ploše 1.860 akrů budou postavena pracoviště a byty pro 25 tisíc osob.

Plánované město počítá s třemi sousedícími středisky. Každé z nich je menším městským obvodem, ale v rámci nedalekého středu města. Dva průmyslové obvody zahrnují všechny průmyslové závody.

Městský ráz střediska je zmírněn přírodním okolím.

Ačkoliv Bracknell je městem mladých lidí, nezaměňte ani na starší generaci. Ten úhledný letní domek je ideální pro starší samotné lidé. Domky stojí ve skupinkách, což umožňuje styky se sousedy lidem, kteří by jinak byli úplně sami.

A to je Crossway v srdeci Bracknell New Town. Spojuje starou High Street s novou. Širokou, rozlehrou plochu po jedné straně zaujmají moderní obchody. Pro zákazníky je zvláště příjemné, že jsou za špatného počasí před obchody chráněni před deštěm.

P O S L E D N Í V Y S T R E L

(POKRACOVANIE Z JANUÁROVEHO CISLA)

Cannady sa na neho dosť dobre pamäta, hoci v minulosti sa stretli iba na okamih, prechádzajúc popri sebe na hlavnej ulici Brandonovho rodného mesta. Vďaka jeho nápadnej podobnosti s mladším bratom sa však Cannady hned' rozpamätal a uvedomil si, s kým sa zhovára. Pátral v minulosti a vyvolával si v pamäti určité fakty, ktoré počul o Brandonovcoch. Takisto, ako predtým šerif, aj Cannady vrhol rýchly pohľad na Brandonov revolver. Všimol si, že nie je vyleštený častým používaním a že je zavesený približne vysoko na to, aby sa dal rýchlo a presne vytiahnut z puzdra. Prišlo mu na myseľ, že podľa toho, čo počul, všetci Brandonovci boli pokojamičovní chlapci, ktorí už dlho nepoužívali zbraň pri riešení nejakej škripky. Ked' si to uvedomil, strach ho celkom prešiel.

— Počívate ma vôbec? — spýtal sa netreplivo Brandon.

— Samozrejme, — odvetil Cannady. — Bude mi potešením očakávať vás o šiestej. Preopokladám, že tým nič nezmením na veci, ak vám prezradím, že ma vás blázničný brat k tomu prinútil?

— Viem, ako sa to zbehlo. Ušetríte si zbytočné reči. O šiestej sa stretneme.

— Vysvetlím to nášmu šerifovi, — povedal Cannady. — Nechcem, aby do toho niekto zasiahol.

— Netreba. Už som sa s ním stretol.

Brandon sa tajne zaradoval, keď zazrel náhly strach, ktorý sa objavil na Cannadyho tvári pri zmienke o šerifovi. Nezáležalo na tom, čo bol jeho príčinou. Povračka sa skončila. Obrátil sa a odchádzal od hotela pokojnou ulicou na sever do kancelarie v nájomnej stajni. Majiteľ pri-

chádzal práve z uličky za stajňou, striasajúc si slamu z úzkych plieč. Pomaly sa tahal za písací stôl.

— Nechajte si svoje reči, — zarazil ho vopred Brandon, — nie som na ne zvedavý. Mysím, že už nebudeš mať nijakú robotu v meste, alebo azda áno?

— Myslim, že nie.

— Starajte se teda o svoju robotu a držte jazyk za zubami!

Muž sa niekedy musí zamyslieť a zvážiť všetky okolnosti skôr, ako skončí započať vec. Tak uvažoval Brandon. Prenešloval Cannadyho desiat mesiacov. Po celý ten čas bola v jeho mysli pálčivá spomienka na mladšieho brata. Teraz, keď sa prenasledovanie skončilo, považoval za správne a rozumné opäť si všetko premyslieť, zvážiť okolnosti a uistíť sa, že skutočne konal správne. Cez celé dihé populudnie sedel Brandon v špinavej kancelárii, lenivo pozoroval ruch na uliciach a rozmyšľal o svojom domove a o tom, čo sa stalo.

Južne odtiaľto bol celkom iný kraj, polojný a usporiadany. Zmätok a ľudia ako Cannady už odtiaľ zmizli. Za posledných pät rokov Brandon celkom zabudol, ako sa vôbec vytahuje revolver z puzdra. Používal ho iba na zatikanie skoby, keď spletal laso, alebo na zastrenenie zvierata smrzičeného nejakou nehodou. Jeho rodné mesto prežívalo práve pokojné obdobie svojich dejín. Stavali sa v ňom školy a kostoly a pribúdali slušní ľudia. Brandon ešte vyrazil v divokých rokoch, ale jeho mladší brat sa narodil približne neskoro na to, aby poznal ich pravú tvár, a to sa zračilo na ňom práve tak jasne, ako na ostatných mladších mužoch na ranči. Chlapci sa musia vybláznit, uškrnali sa pamätníci starých čias, keď ich pozorovali v sobotné večery, ako divoko jazdia na koňoch a výskajú. Nadbytočnú energiu si

vybíjali v pästných zápasoch, po ktorých bývali mierne zmlátení, ale rozhodne krotší. V meste sa ešte kedy-tedy vyskytlo zopár takých mužov, ako bol Cannady a pre mladých bolo prakticky nemožné aby ich správne ocenili a ubránili sa pri pohrade na nich závisti a obdivu. Brandonov mladší brat bol sice ťafo, ale iba po určité medze. Nikdy nikoho vážne nezranil.

Brandon mal v tom týždni veľa práce s dobytkom, zatúpaným pri rieke, a preto v sobotu večer nešiel do mesta. Jeho mladší brat a dva pomocníci z ranča odcvárali neskoro popoludní, keď ho najprv viac zo slušnosti, ako úprimne prehovárali, aby šiel s nimi. Odchádzali vo veľmi povznesenej nálade, vyobliekaní do svojich najlepších šiat a tešili sa na skvelý večer. Brandon ich pozoroval a potajomky sa uškrial s prevahou svojich tridsiatich piatich rokov.

Vedel, ako bude vyzerat ten večer, ešte skôr, než sa vydali na cestu. Určite prekvájajú niekoľko ráz po hlavnej ulici, po krikujúc a vtipkujúc, dajú si u Longhornu pá roháčikov a potom si pôjdu zatančovať. Okolo piatej ráno sa priženú s veľkým hurhajom do Brandonovho táboru pri rieke, zobudia ho a rozpovedia mu všetko o zápasoch a flirtoch, ktoré zažili, ako aj všetky klebety zo susedstva, ktoré sa podozvedali. Brandonov mladší brat sa zaujímal o jedno mestské dievča a rozmýšľal o ňom dňom-nočou. Brandon vedel, že dievča je hľupáčik s peknou, ale prázdnou hlavou, považoval však za zbytočné brata vystríhať. Určite na to zakrátko príde sám.

Päť starých priateľov prišlo do jeho tábora po tretej ráno a zobudilo ho bez kriku a smiechu. Posadil sa na svojich prikrývkach a hľadel na nich v svetle ohňa, ktorý narýchlo zapálili. Chýbal mu

medzi nimi jeho brat. Kým sa obúval a sedial koňa, rozpovedali mu, čo sa prihodilo. Jeho brata postrelil cudzinec menou Charles Chambers. Brandon videl Chambersa asi pred týždňom v meste, v Longhornovom výčape, ale nezhovárali sa s ním. Chambers sa podľa všetkého už po niekoľko večerov pred sobotňajšou zábavou zdržiaval v spoločnosti dievčata, ktorému dvoril Brandonov brat. Brandonov brat si s ním vymenil na tanečnom parkete pár ostrých slov a Chambers mu povedal: „Drž hubu, sopiak! Počkaj, až dorastieš, a až potom príď sem!“ Pre horkokrvného mládenca to bolo priveľa a vybuchol, i keď vedel, že Chambers má pri sebe zbraň a vie ňou narábať. O polnoci, keď sa zábava skončila, odprevádzal Chambers dievča domov. Brandonov mladší brat šiel za ním. Jeho priatelia sa držali tiež nedaleko, lebo očakávali poriadnu bitku. Chambers bol s dievčaťom v kuchyni. Koňa uviazal vzadu pri dome. Všetko mal už pripravené na dlhú cestu. Brandonov mladší brat búchal na kuchynské dvere a kričal na Chambersa, aby vyšiel von a zápasil s ním ako chlap s chlapom. Chambers na neho zakričal, aby odšiel, Brandonov mladší brat odvetil, že pôjde dnu za ním. Nemal pri sebe zbraň. Ked' sa dvere rozleteli pod jeho náporom a zastal na prahu, Chambers vytiahol spôza kuchynskej stoličky, na ktorej sedel, brokovnicu a streliл po ňom. Za ten čas došli k domu aj ostatní mládenci, dievča skriklo a Chambers usiel.

Brandon prešiel tých tridsať mil do mesta bez jediného slova. Zostal so svojim bratom tak diho, kym nedošlo k nevyhnutnému. Potom urobil jedinú vec, ktorú muž mohol urobiť. Vedel, že jeho mladší brat bol pobližnený a nerovnážny, ale nemal pri sebe zbraň, a Chambers to dobre vedel. Okresný šerif mu vystavil za-

Pod vodou a nad vzduchom

Chodíme po zemi. Len niekedy, keď skáčeme do vody alebo cestujeme autom, odtrhávame sa od pôdy na ktorú sa cítíme najlepšie. Vieme tiež, že sú odvážlivci, ktorí schádzajú na dno oceánov alebo lietajú v kozmickom priestore. Zdá sa nám to prirodzené, lebo zvykli sme si na stále početnejšie zprávy o výsledkoch súčasnej vedy. Teraz prekvapením pre nás bolo by len pristatie človeka na mesiac alebo časovo neobmedzený pobyt pod vodou v adamovom rúchu. Je však takáto situácia možná?

* * *

Azi pre 300 miliónmi rokov nejaké stvory opustili vodu, aby hľadali potravu. Vyšli na pevninu, tu naučili sa dýchať a tu aj ostali. Cestou tejto evolúcie vznikli cicavce, to znamená človek. Kto však by chcel vrátiť sa súčasne pod vodu a tam žiť? Žiť v úplne iných podmienkach. Avšak tí, ktorí experimentálne žijú nejaký čas v hlbinách, v tzv. „podvodných dedinach“, tvrdia, že život pod vodou má svoje čaro — plynne v spomalenom tempe, vyvoláva pocit uvoľnenia a upokojenia. Jedným slovom vytvára podmienky opačné ako na zemi, kde v dnešných časoch život je nervózny a urýchlený.

Aké pocity vyvoláva u človeka pobyt pod vodom? Bezzládne vznášanie sa na vode spôsobuje pocit podobný pocitu beztiažného stavu v kozme — a spôsobuje, že človek mylí si smery a polohu. Predmety zdajú sa byť väčšie a bližšie, farby sa menia. Taktiež zvuk, pre rýchlejšie šírenia sa vln, je ľahšie ustáliť odkiaľ pochádza. Nie je to však najväčšou prekážkou pobytu

človeka pod vodou, samozrejme v prírodenom stave, lebo v batyskafoch alebo skafandroch je to možné, hoci vždy časovo obmedzené pre nutnosť kyslíka, ktorý človek musí mať so sebou. Okrem toho, tak pri ponáraní sa, ako aj vynorovaní, musíme pamätať o dekomprezii t.z. postupnom ponorovaní. Popričom čím hlbšie schádzame, tým je obdobie dekomprezie dlhšie, napríklad v hlbke 180 metrov, päť minút práce vyžaduje si až šesť hodín dekomprezie. Poskytuje to obraz ľahkosti pôsobnosti pod vodou, dokonca za použitia najnovších technických výmoženosť v tejto oblasti.

Preto je možné len jedno riešenie, život človeka vo vode bez vzduchu. Boli už pokusy písali sme o tom v „Živote“, v číslo 11/65, počas ktorých psi a myši prebývali pod vodom dokonca až 18 hodín. Tieto zvieratá dýchalí v tom čase bez akýchkoľvek nástrojov. Dnes už môžeme oznámiť, že psi vyžili a opäť nadobudli schopnosti dýchať vzduch, myši zdochli, lebo ich plúca boli príliš malé, aby bolo možné ich vysušiť.

Bolo to možné, lebo vedec vytvoril vodu s konsistenciou podobnou tekutine, ktorá vyplňuje plúcne mechúrky cicavcov

Budúcnosť ukáže či je to pre človeka cesta vedúca k riekam, morom a oceánom.

* * *

Ďalšia v poradí kozmická loď s ľuďmi na palube. Medzi nimi a zemou je stále spojenie, preto vieme ako sa cítia. Ale vieme aj to, že človek nikdy nebude môcť žiť v prírodenom stave v kozme bez zvláštnych obalov. Lebo človek nemôže žiť vo vzduchoprázne bez kyslíka, tlaku a gravitácie. Existuje tiež celá rada činiteľov, ktoré obmedzujú jeho pobyt dokonca v kozmických koráboch. Preto aj kozmonauti sú ľuďmi, ktorí absolvujú špeciálny výcvik, ktorý ich pripravuje na cestu do kozmu.

Vieme, že v kozme, a dokonca u letcov lietajúcich vo veľkých výškach môže sa prejavíť pocit osamotenia a monotonie, môže vystupovať strach alebo eufória. Počas silných impulzov tohto druhu, kozmonaut môže prestať reagovať dokonca na príkazy odosielané zo zeme. Takto môžu vzniknúť situácie ohrozujúce život človeka.

Aby sa tomu predbehlo, je pripravený zvláštny program prác pre kozmonautov, ktorý musí byť patrične zostrojený, aby nepreťažoval, ale súčas-

ne aby neponechaval príliš veľa času pre pôsobenie „nudy“. Známy je príklad pokusov amerických vedcov. Da-li príkaz umelé izolovanému človeku 80 krát stlačiť gombík, aby obdržal cigaretu. Vtedy tento pokusný králik vyfajčil denne 40 cigaret. Keď mu zasa kázali 500 krát stlačiť gombík, aby dostal cigaretu vyfajčil len 10, ale tak veľmi sa nazlostil, že museli sa zmeniť zásady výskumu.

A beztiažný stav? A žiarenie? Aj na tomto poli sú prevádzane rozličné výskumy. Vedci snažia sa vytvoriť umeľú gravitáciu, stále lepšie zabezpečenia. Jedným slovom robi sa všetko, aby kozmos bol ovládnutý nielen tak, ako doteraz, ale aj, aby sa v budúnosti dalo prebývať na iných planébach.

Preto môžme na otázky tu položené odpovedať. Je možné, že človek v prírodenom stave bude môcť žiť vo vode, v kozme — nikdy. Avšak tak hlbky, ako aj kozmos budú človekom dobyté a preskúmané. Nachadzajúce sa tam bohatstvo budú slúžiť ľudstvu, tak ako dnes slúži nám to, čo je nám dostupné na zemi.

M. BRZOZA

Od Alojza Košúta z Varšavy dostali sme snímku. Ako vidíme staré svadobné tradície na Spiši sa nadalej dodržujú.

tykač a poveril ho stihaním. Brandon odišiel domov a zariadiť všetko potrebné pre budúcnosť. Postaral sa o to, aby sa jeho starší brat a dva strýčki s pomocou sedov starali o ranč počas jeho neprítomnosti. Ešte tejto noci sa vydal na cestu. Najprv išiel temer naslepo, sledujúc svojho muža podľa malých náznakov, no postupne sa mu dostał na stopu. Dal si na to ročnú lehotu. Mal teda ešte dva mesiace k dobru.

Za ten čas stratil veľa zo svojej váhy. Kedysi bol vysoký a dosť zavalitý muž. Teraz stratil všetko zbytočné mäso a stal sa z neho kostnatý a šachovitý chlap s ostrou tvárou, porastenou trojdenným strniškom, ktoré čiastočne zakrývalo hrnčatú bradu a vetrom ošľahané lícu. Mal obliečený ten istý ľahký plášť z ovčej kože, v ktorom odišiel z domu. Bol ohrnutý nad kolenami a ošúchaný od nekonečných dní jazdy po všetkých kútoch krajiny. Plášť neboli vhodný pre tento kraj, ale Brandonovi, trpeživo sediacemu v páchnucej sínkom vyhriatej kancelárii zrejmé ani neprišlo na um, že by ho mohol zobjeť a dať tým svoim nohám väčšiu pohyblivosť, ktorú bude o šiestej tak potrebovať.

Ludia chodili popoludní hore-dolu za svoju zvyčajnou prácou a záležitosťami. Chvíľami sa zastavovali a klebetili na ulici. Od východu i juhu prišlo niekoľko vozov. K zábradliu vedľa hotela bolo priviazaných niekoľko osedlaných koní. Brandon rozmyšľal o tom, že všade, kam prišiel, sú ludia temer rovnakí. Trávia dny v tej istej práci a zábavach. Bend sa príliš neľíšil od jeho vzdialeneho rodného mesta. O niekoľko rokov určite ešte vyrastie a pribudnú v ňom kostoly, školy a veľké budovy. Šerif odloží zbraň a bude sa prechádzať po uliciach bez toho, že by sa mu sel obával ľudí ako Cannady — mužov,

ktorí menili svoje mená, keď to poslúžilo ich zámerom. Uvažoval, že vtedy nastane najkraší čas pre toto mesto a vôbec pre všetky mestá a ľudí.

Serif sa počas popoludnia neobjavil. Cannady vyšiel o štyroch z hotela a viesol sa na ľahkom koči popri nájomnej stajni, zahýbajúc v poslednej bočnej uličke na sever, k domu, ktorý odtiaľ nebolo vidno. Vrátil sa asi o hodinu a vošiel do hotela. Majitel stajne sa stále motal okolo. Zrejme nemal nijakú prácu a usiloval sa, aby mu nič neuniklo. Po piatej hodine sa ulica zaplnila ľuďmi. Schádzali sa vo výčapoch a obchodoch. Zrejme sa už dopočuli zaujímavú novinku a očakávali predstavenie. Nesklarem ich, hútal pochmúrne Brandon, ale možno budú trochu prekvapení.

Cas sa krátil. Rozvažil si už všetko a neviel lepší spôsob, ako to skončiť. Od samého začiatku postupoval správne. Teraz to už vedel celkom bezpečne. Prezradilo mu to srdce, bijúce pokojne, bez stopy vzrušenia v jeho hrudi. Ušúral si ešte jednu cigaretu a rozvážne fajčil, pozorujúc ako sínko klesá k západu.

Presne desať minút pred šiestou vyšiel Brandon do stajne a povedal majiteľovi:

— Vojdite do svojej kancelárie a zostaňte tam.

Počkal, kým sa starec popri ňom preplazil a vošiel vnútornými dverami do kancelárie. Potom pristúpil k prepážke, za ktorou bol priviazaný jeho kôň a jemne ho poláskal, šomrúc:

— No, no, chlapče!

Kôň sa mu oťeral hlavou o rameno kým ho Brandon sedlal a pozorne prekontroloval všetko na postroji. Zaviedol ho do uličky pri zadných dverach a uviazal uz-

(Pokračovanie na str. 6-7)

PARTIZÁNSKE SPOMIENKY

Desantný a prieskumný výcvik slovenských vojakov na území Sovietskeho sväzu blížil sa ku koncu. Blížil sa tiež pomaly deň, na ktorý túžobne čakali príslušníci I. československého armádneho sboru, a tým aj vojaci 2. československej samostatnej paradesantnej brigády, v ktorej slúžil František Svetlák.

Bol august. Na Slovensku sa pripravovalo ozbrojené povstanie proti nemeckým okupantom. Slovenskí vojaci skončili výcvik a už len mysleli o boji za slobodu a práva svojej vlasti i národa.

Bolo to ale radosti, keď dostali padáky. To bol znak, že už len hodiny ich delia od rodnej vlasti. S padákmami mali sa dostať na Podkarpatskú Rus a odtiaľ do Banskej Bystrice. Ale na rozkaz velenia I. ukrajinského frontu, pred príchodom na Slovensko, mali sa slovenskí vojaci paradesantnej brigády zúčastniť bojov o predhorie Karpát a o Duklu.

Odišli teda do Krosna, a odtiaľ ďalej, pochodovali smerom na Duklu. V okolí Dukly boli zasadené do úseku proti Nemcom. Bojovali tu skoro mesiac. Boj bol veľmi krutý. Nemci sa húževnate bránili. Po prvom útoku musel oddiel, v ktorom slúžil Svetlák, ustúpiť. Ale v druhom útoku ustupovali Nemci, lebo slovenským vojakom prišli na pomoc ruské kaťuše. Jednako ani tentokrát nemohli sa oddieli bojujúce s Nemcami posunúť príliš dopredu, pre zaminovaný terén. (Obajoch na dukelskom priesmyku písali sme v októbrovom čísle min. roku — red.)

V boji, o ktorom rozpráva František Svetlák, padlo veľa príslušníkov paradesantnej brigády. Len z oddielu nášho rozprávača položilo život 400 vojakov, a medzi nimi Janoviak z Lipnice Wielkiej. Po spomínanom boji stiahli vojakov z ich úsekov a dali im týždeň odpočinku. Potom na rozkaz veliteľstva ukrajinského frontu, lietadlom previezli príslušníkov paradesantnej brigády z Krosna na letisko Tri duby pri Banskej Bystrici. Ale pre zlé počasie museli na odlet čakať celý týždeň.

Keď sme pristali na letisku Tri duby, na Slovensku bolo už povstanie. Bolo to okolo piateho — ôsmeho sep-

tembra. Pretože mnohí padli v boji o Duklu, treba bolo rady našej paradesantnej brigády posiliť a doplniť novými vojakmi, ktorí narukovali už na výzvu povstaleckého hnutia. Teda doplnili a pridelili do všetkých jednotiek vojakov tak, aby stav bol celý — pokračuje v rozprave náš kraján.

— V tom čase bol som kuchárom-čatárom v našej minometnej rote. Vozil som varenú a suchú stravu. Naša jednotka bola zasadená v priestore Svätého Kríža nad Hronom (dnes Hronská Dubrava) nedaleko Zvolena. My, ktorí sme prišli zo Sovietskeho sväza, boli sme nasadzovaní na úseky, na ktoré Nemci najzurivejšie útočili — rozpráva ďalej F. Svetlák.

Po odrazení Nemcov presadili menovaný oddiel na úsek Priešovce — Sáša a neskoršie na Kriváň. V tom čase Nemci v počte šiestich divízii (okolo 60 tisíc vojakov) obklopalí už územie Slovenského národného povstania. Povstalci, a bolo ich asi 6 tisíc, húževnate sa bránili pred desaťnásobkou nemeckou presilou.

— Do nás na Kriváni začali Nemci paliť zo štyrhlavových minometov 120. Za nejaký čas sme sa bránili. Potom sa začal nemecký útok s tankami — vrávili F. Svetlák.

Po urputných bojoch, boli sme nútení ustúpiť z Krivána v dňoch 28. — 29. septembra a dať sa na centrum povstania — Banskú Bystricu. Čakali nás tu ešte týždne ľahkých bojov s hitlerovskou presilou. Potom, keď už každý deň mali sme menšiu nádej dostat sa z tohto pekla, predsa sme bojovali do konca. Nikto neposlúhol nemecké letáky shadzované lietadlami na zmenu s bombami.

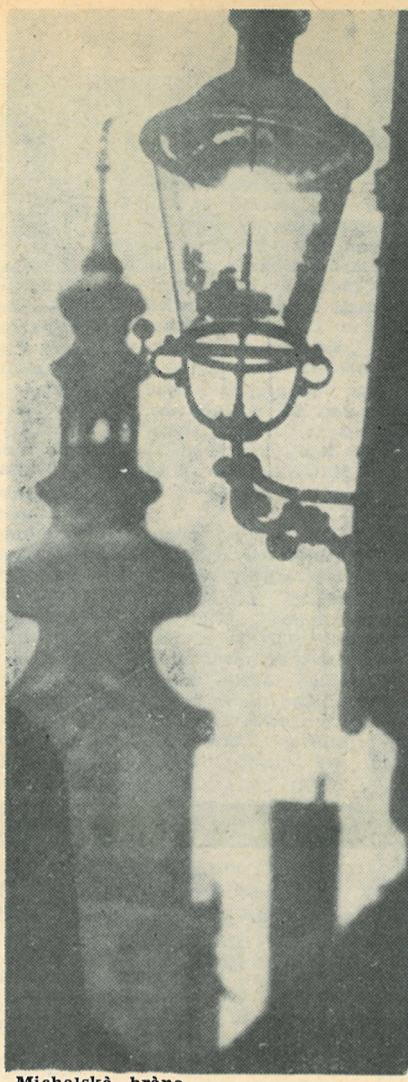
Volali povstalcov, aby sa vrátili domov, že sa im vraj nič nestane. V týchto letákoch, a podpisoval ich Hitler, písalo sa o slovenských vojacoch, ktorí prišli zo Sovietskeho sväza, že sú to žido-bolševici, ktorí prišli na Slovensko kradnúť a rabovať.

Hoci povstanie upadlo, jednako boj proti Nemcom sa neskončil, ale pokračoval ďalej v horách. Tak aj príslušníci paradesantnej brigády preorientovali sa na iný spôsob boja, a to na boj partizánsky.

(pokračovanie).

POTÚL-KY TOM

Michalská brána.

ámených pa-
poznamenaj-
nených neh-
mesta zapí-
Znamenaj-
Slovenské
inovo. Lite-
zeum s pre-
váčim ume-
lýce na
y a kostoli-
ov, mestskan-
pamätirod-
nože sa cha-
stred me-
čen prenika-
niecomu
kým naprí-
víazstva, s
„Február-
orá stala sa
znáka tu ve-
pracovníkov
zíruje. Pri-
.. V krásnej
či nemocníc
pre hlucho-
ško sme len
i. Videli sme
k smiechu!
ta, architekt
tysunutých

navonok prednáškové aule, ktoré vnútri budovy zaberali príliš veľa miesta. Efekt zaujímavý.

Trolejbusom číslo 11. sa dostanete na Račanské mýto. Tu zdvihol sa vysokoškolský internát pre domáciach a zahraničných študentov. A na Dubravke videli ste nové závody? Veru, dnešná Bratislava prežíva nevidaný rozvoj a realizuje plán širokého rozmachu. Nové sociálne, priemyselné, kultúrne a umelecké objekty dávajú jej veľkomestský charakter.

Stoja tiež zato, aby sa previesť na druhý koniec mesta, do Petržalky, podívať sa na Dunaj po ktorom sa kedysi uberala rímska flotila — dnes stretneš tunu desiatky lodí rôznych štátov.

Pozrieť sa ako vyrastá obrovský kolos na výrobu keramických a sklárskych strojov. Ale aj naskuknú do romantického starého parku Janka Kráľa, ktorý vznikol ešte za panovania Márie Terézie v rokoch 1775 — 76, sadnúť si na lavičke pod stáročný dub. Bol to vtedy jeden z prvých verejných parkov Európy. Kvetinová výzdoba — kobercovky, preslavila ho ďaleko za hranicami Rakúska-Uhorska.

Bratislavčania rozprávajú, že v roku 1938, kedy Petržalka, tak ako aj územie Čech a Moravy bola pod nemeckou okupáciu, nad Dunajský breh Petržalky prišiel Hitler. Keď uvidel stojaci ešte na druhej strane Dunaja Československý štátny znak, vzopäť na zadné laby leva, pohrdliovo povedal „Die Katze muss weck“ — „Mačka musí preč“. Po slušná mu Tisovská vláda, ihneď sa tomu rozkazu podrobila.

Bratislava živo prijíma polské umenie. Divadlá, filmy tešia sa veľkým úspechom. V knihkupectvách početné preklady z poľskej literatúry, ktoré sú ihneď rozobrané. Mickiewicz, Žeromski, Prus, Sienkiewicz, Iwaszkiewicz, Bronzová brána od T. Brezu a Čudesné poviedky Dygata a Mrožka v preklade Rudolfa Turňa, o ktorom písal Leszek Elektorowicz v Žiaci Literackim.

„Nasza literatura ma tu wiele do zawdzięczenia... redaktorowi działu literatury współczesnej w bratysławskim wydawnictwie Slovenský spisovateľ i tłumaczowi, p. Rudolfowi Turňa, który ostatnio przyswoił słowackiemu językowi „Idzie skacząc po górzach” Andrzejewskiego, a przedtem książki Brandysa, Brezy, Bocheńskiego, Dygata, Macha i in.“

Nemenši úspech majú aj poľské časopisy. Koncerty poľských hudobníkov. Výstavy poľského umenia. Veľmi čulé Poľské kultúrne stredisko v Bratislave, poľské vydania slovenských časopisov ako napríklad Kultúrneho života. Často sa tiež stáva, že práve tu v Bratislave poľský turista ide na poľskú hru do divadla alebo na koncert poľského klaviristi.

Keď ste sa už unavili potulkou po Bratislave a budete si chcieť odpočíniť, stačí si vybrať jednu z kaviarni. Napríklad Luxorku alebo Grand. A keď budete chcieť ísť na obed, posadte sa do Carltonu. Nikde nemajú chutnejšie speciality ako tu. Ovšem keď budete chcieť vydať ešte viac peniazi, môžete zájsť do luxusnej reštaurácie hotela Devín, ktorý je jedným z najkrajších v Československu. Moderný a popri tom skutočne pohodlný, čo nie vždy ide spolu. Môžete tiež zájsť na obed inde, napr. do Maďarskej reštaurácie na Hviezdoslavovom námestí. Boli sme aj my tam niekoľkokrát, skutočne majú výborne jedlá.

Keď sme už pri Maďarskej reštaurácii zaznamenajme si kvôli reportérskej povinnosti, že dosť často počujete v Bratislave maďarčinu. Stretáva sa

maďarské časopisy, maďarské knihkupectvo, ktoré sa nachádza v strede mesta — niekoľkostotisíc počítajúca maďarská menšina na Slovensku bujne kultivuje svoj národný život. V Bratislave vydavané sú po maďarský knihy, niekoľko maďarských spisovateľov žije na Slovensku a v nedalekom Komárne hrá maďarské divadlo.

Mnohí Bratislavčania a turisti, najmä za krasneho počasia nezostavajú len v meste, ale hľadajú krásu a romantiku v jeho najbližšom okoli. Prekračujú pásmo rozľahujúcich sa kol-dokola vinic a tabáku...

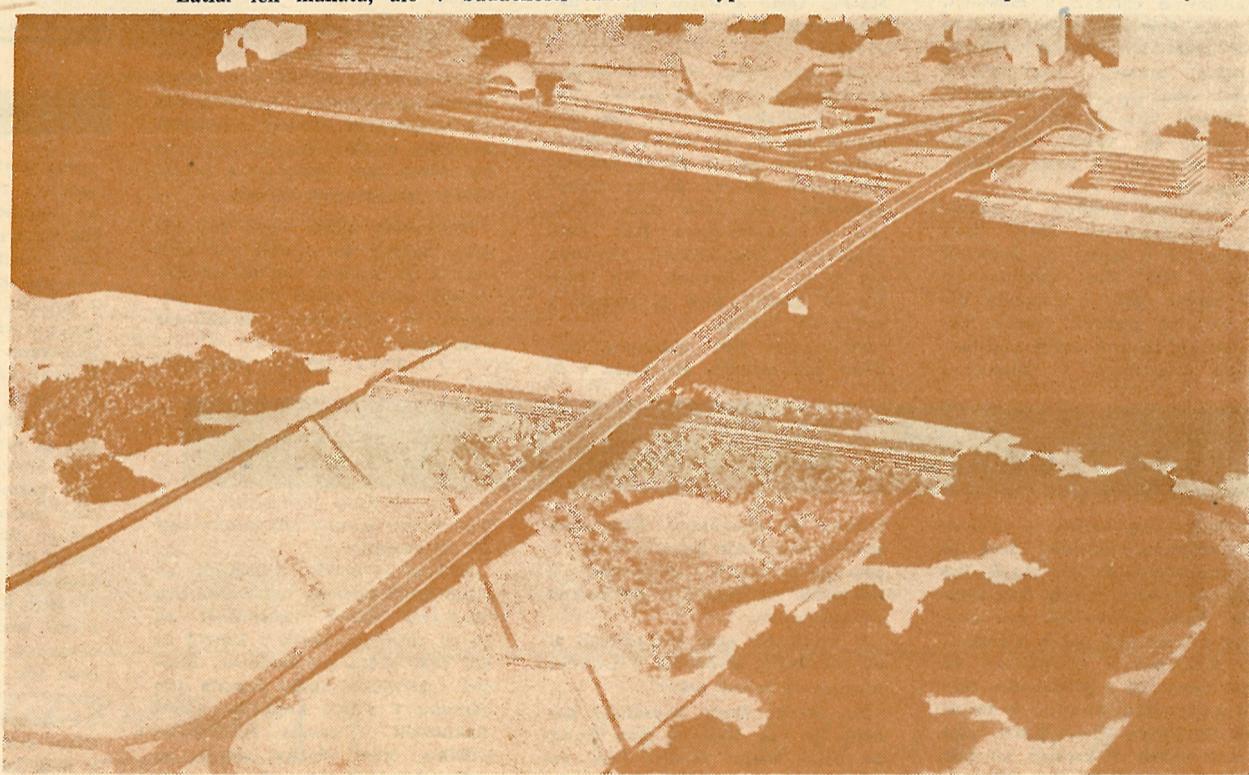
Pôjdú do Zochovej chaty pochutnať si na zabičke, na zbojníckej pečienke v tejto pravej báčovskej kolibe.

Jedným z najkrajších vinohradnických mest je malé mestečko Júr. Okrem výborného vína je známy viacerími zaujímavosťami a múzeom Petra Jilemnického. Odtiaľ do Modry a Pezinu už len kúšok. Koľko krásy, kúzla, poézie, majú v sebe tie stare mestečka a nielen v modranskej keramike, ale... aj vo víne. Dlhoby sme mohli rozprávať o bratislavskom malebnom okoli. A Devín, starý veľkomoravský hrad... Ale vrajme sa ešte na chvíľu k Bratislave a poznamenajme si, že po roku 1945 v nových obytných blokoch dostalo moderné byty oveľa viac ako 20 tisíc rodín. Prirovnajme to k 1231 bytov, ktoré boli tu postavené za predmníchovskej republiky.

Krásna je Bratislava, Bratislava stará s radom historických pamiatok, už takmer opraveným bratislavským hradom, ktorému vrátili jeho podobu spred požiaru v roku 1811. Ale aj v novej Bratislave nadchýna návštěvníka jej rýchly rast: rozľahou a rozsahom stavby i počtom obyvateľstva, ktorý dosiahne čo najskôr 300 tisíc. Stoji za to sa ta ísť pozrieť.

A ADAMEC

Zatial len makata, ale v budúcnosti takto budú vypadat bratislavské bulvare pri modrom Dunaji.

E L

(Dokončenie zo str. 5.)

Brandon stál, nepohnúc rukou a pozoval, ako sa vzdialenosť medzi nimi zmenšuje na šesdesiat, päťdesiat a napokon až temer na tridsať krokov. Potoč Cannady zastal. Jeho tvár sa jasne črtala v ľahkom tieni nadchádzajúceho večera.

— Začnite, Brandon, — zakriaľal ostro.

— Len podte d'alej, — odvetil Brandon, — nezastavujte sa!

— To je starý úskok, — ohradil sa Cannady — to poznám. Prešiel som svoju polovicu. Teraz ste na rade vy, Brandon. Niečo vás však poradím. Podidte ešte päť krokov a zastaňte. Až potom vytiahnite revolver.

— Výborne, — odvetil Brandon. — Podľa mňa je toto úskočné jednanie. Považoval som vás za zábelca. Vidím, že som sa nemýlil. Som zvedavý, čo ešte podniknete, aby ste ma vyprovokovali k predčasnému výstreлу. Alebo chcete azda povedať, že ste na to nepomýšali?

Nečakal na Cannadyho odpoveď a kráčal strmo dopredu. Keď urobil tretí krok a chystal sa k štvrtému, vystrel ľavú ruku. Nečakane zastal a skrčil sa do dopredu. Vytiahol spod plášťa brokovnicu, držiac ju vo výške bokov. Pravou rukou podoprel zospodu hlavne a rýchlym pochyboni potiahol oba kohútiky tesne predtým, ako Cannady stačil vytiahnuť revolver. Naďalek dymu a spätnému nárazu, spôsobe-

nemu výstrelom súčasne z oboch hlavní, zazrel, ako sekáne olovo podrazilo Cannadyho nohy a zrazilo ho dolu tvárou do hnedého prachu ulice. Napoly vytiahnutý revolver vypadol z ochabnutých prstov. Kričal od bolesti. Za Brandonom sa ozval šerifov chrapľavý výkrik:

— Vedel som, že máte niečo za lubom, vys...

Išiel rýchlymi, fažkými krokmí k Brandonovi.

Brandon predtým, ako sa obrátil, aby mu čeliil, opäť nabil brokovnicu. Chladno preriekoł:

— Nezomrie. Streli som mu do nôh.

Zo všetkých strán zbiehali ľudia. Miestny lekár so svojou čierhou kapsou sa predral hustnúcim davom a pokľadol vedľa Cannadyho. Šerf povedal so vzrastajúcim hnevom:

— Prekliata brokovnica! Pozrite sa na jeho nohy! Už nikdy nebude chodiť. Vy ste dobre vedeľi, čo môže spôsobiť sekáne olovo. Pridge o obe nohy. Zatýkam vás, Brandon! Odchôdte pušku!

Brandon namiesto toho zodvihol pušku proti Meagherovi a zastavil jeho ruku na pol ceste k svojmu plecu. Povedal:

— Vypočujte ma, Meagher! Streli môjmu bratovi brokovnicou do nôh. Môj brat nebol ozbrojený. Pravda, zostal nažive, ale má iba jednu nohu. Môžete si to overiť,

Meagher. Povedal som vám iba toľko, že chcem po ňom strieľať. Kvôli tomuto som za ním sledil desať mesiacov. Muselo sa to stat. Cannady nie je dobrý človek, Meagher. Je zbabec a zabijač. Chcel som ho poznačiť na celý život. Dúsam, že sa dožije sto rokov.

— Ja... — povedal Meagher a odvrátil sa s hlboko sklonenou hlavou, — ja vám verím, Brandon. Všetko potvrdzuje, že vravíte pravdu.

— Odchádzam. Chcete ma zadržať?

— Nie, — odpovedal Meagher. — Aspoň nie teraz.

Brandon sklonil brokovnicu a zastal pri ľahrove a mužovi, stonajúcomu v hustom prachu ulice. Spýtal sa:

— Zostane nažive?

Lekár sa na neho ani nepozrel.

— Samozrejme, že zostane nažive, ale bez pravej nohy a možno aj bez kusu ľavej. Prineste radšej nosidlá, vy blázni, — obrátil sa k zvedavcom, — musíme ho odiaľať odniesť.

Brandon odstúpil a díval sa, ako nesú Cannadyho do hotelu. Iba potom sa obrátil a povedal:

— Podte so mnou k stajni, Meagher.

Predrali sa cez rozhorený, nechápaný dav šomrúcich ľudí do tmavej uličky pri stajni. Brandon uložil brokovnicu do sedo-výho vaku brokovnicu a predtým, ako sa vydal na ďalšiu cestu, zahodil ju do potoka.

— Dakujem vám za porozumenie, Meagher, — povedal napokon.

— Aj ja vám musím podakovať — povedal nečakane Meagher. — Veru tak. Spoznal som jeho pravú tvár, keď vám kráčal v ústrety. Svojho času som videl veľa podobných, Brandon. Keď sú pripravení strieľať, ich oči všeličo prezrádzajú.

— Gracias, — povedal Brandon ticho.

Vysadol na koňa a naklonil sa dopredu v sedle. Chcel sa zbaviť poslednej myšlienky, ktorá ho znepokojovala.

— To dievča, s ktorým sa mal oženiť... dúfam, že jej všetko správne vysvetlile.

— Vysvetlím — prisľúbil Meagher. — Ved preto som vám d'akoval.

— Azda ju poznáte?

— Je to moja dcéra. Bude lepšie, ak sa čim skôr vydáte na cestu Brandon. Cannady mal v meste niekoľko priateľov. I ja by som sa rád dostal domov.

Brandon chcel ešte niečo povedať, ale prehľtol s'ová. Odevával smerom na východ, von z mesta. Neskor zamieril na juh, k horským hrebejom črtajúcim sa v diaľke. O dve hodiny sa zastavil pri potoku, aby si kôň trochu oddýchol. Chvíľu načúval, potom vytiahol zo sedlového vaku brokovnicu a predtým, ako sa vydal na ďalšiu cestu, zahodil ju do potoka.

F. O'Rourke
Preložila Irena Lisková

Čítatelia pišú...

PZPR

V novotarskom okrese pôsobí 15 obecných výborov PZPR, ktoré zahrňujú 66 stranických organizácií. K najlepším výborom patri o.i. KG v Lipnici Wielkej zatiaľ čo v Zubrzcach Górnnej obmedzujú sa len na sporadické pozývanie tajomníkov POP na svoje schôdzky.

Pri organizovaní stranického školenia najväčšími úspechmi môžu sa pochváliť o.i. KG v Czorsztyne a Niedzicach. Czorsztyn, Zubrzica Górna a Jablonka majú tiež pekné výsledky v ziskávaní kandidátov do strany. Obecný výbor v Lapszach Wyżnych, napriek svojej krátkej pôsobnosti, založil už kandidátsku skupinu v Trybszu a prijal kandidátov v Lapszach Wyżnych.

SPOLOČENSKÉ v CINY

V minulom čísle písali ste o spoločenských činoch na Orave,

dnes niekoľko všeobecných údajov:

Hodnota spoločenských činov realizovaných občanmi novotarského okresu rastie z roka na rok. Roku 1960 dosiahla hodnota 6 mil. 298 tis. zł., roku 1964 — 20 mil. 976 tis. zł. Vďaka tomu okres vo vojvodskom merítke dosiahol I. miesto. Najviac sa pracovalo na výstavbe cest, ich oprave alebo prestavbe. Tieto činy 76 perc. realizovaných v roku 1964.

Program spoločenských činov na roky 1966–70 zahráva úlohy v celkovej hodnote 156 mil. 40 tis. zł. Na poprednom mieste sú opäť cestné práce, ktoré činia 64 perc. celkovej hodnoty. Ďalej nasledujú práce pri rozbudove základných škôl.

Napriek veľkým výsledkom znešokojuje fakt, že ešte stále sú obce, ktoré čakajú len na štátne dotácie. K takým obciam patria o.i.: Bialka, Dursztyn, Harabuz, Podszarnie a Podwilk. Ta-

kéto obec činí len 15 percent okresu, ale predsa neprináša im to chválu.

SKOLIME ROL'NÍKOV

V súvislosti s úlohami intensifikácie poľnohospodárskej výroby veľkú dôležitosť pripisuje sa odbornému preškoľovaniu rolníkov-výrobcov. V budúcej pătročnici aj okres Nowy Targ má veľkú úlohu preškolíť 25 tisíc rolníkov.

Do letného školenia t.r. boli zahrnuté 5470 gazdovstiev v 83 obcach.

Plán školenia na jesenno-zimnu sezónu v školskom roku 1965–1966 zahrňuje zorganizovanie 64 školeniových skupín I. stupňa, ako aj 55 skupín II. stupňa. Podľa možnosti budú utvorené ďalšie skupiny.

V Niedzicach bola zriadená poľnohospodárska škola a tri súbory poľnohospodárskej prípravky (PR). Pri Poľnohospodárskej škole (SPR) bolo posledne otvorené konzultačné stredisko pre obyvateľov patriacich k obecnému náru. výboru Lapsze Wyżne a Czorsztyn.

J A B Ł O N K A

Chcel by som Vám napísat niečo o spoločenských činoch obyvateľov našej obce Jablonka vykonaných roku 1965.

Najskôr o cestach a mostoch. Opravili sme pôvodnou poškodený most ale len provizórne, nakoľko máme naplanovanú stavbu nového, železo-betónového mostu, ako aj kúska cesty, aby sme sa vydali zákrutam. Tento most je na ceste Jablonka-Lipnica.

Z obecných fondov a pomociu spoločenských činov boli vybudované 3 mosty na poľných cestach. Bol tiež vybudovaný úsek novej cesty v celkovej dĺžke asi 700 metrov. Okrem toho všetky obecné cesty boli posypané kameňom v spoločen-

skom čine, očistené priekopy a opravené malé mosty. Pri hlavnej ceste v Jablonke boli vybudované chodníky pri štátnej ceste a tento rok je naplanovaná stavba ďalších chodníkov.

Ako iste viete veľmi záležitosťou bolo ukončenie budovy hasičskej remizy. Boli začiaté stropy vo vnútri budovy. Veľká sála je už skoro hotová, ometnutá. Je to stavba veľmi potrebná pre našu obec. Takisto v spoločenskom čine bola postavená hospodárska budova pri škole v Borach. Na túto stavbu dostali sme aj pomoc z obecného fondu.

Planujeme tiež výstavbu veľkého zdravotného strediska s 30

lôžkami. Stavebný pozemok už máme. Ďalej planujeme výstavbu zverolekárskeho strediska a stavebný pozemok tak isto už máme.

Z ďalších stavebných plánov našej obce na tento rok uvediem: stavba garáže pre stroje poľnohospodárskeho krúžku, nás GS naplanoval výstavbu veľkých skladov, a obec planuje výstavbu domu pre učiteľov s interiérmi pri novom lúčku.

Obyvateľia našej obce, ako vidiťe, snažili sa urobiť čo najviac a na budúci rok máme tiež pekné plány, ktoré dôfame pripojíť k ďalšiemu obhobieniu Jablonky.

JOZEF PIEROG

ČO NOVÉHO V HARKABUZE A PODWILKU?

Harkabuzania veľmi si chvália svoj rolnícky krúžok, hoci je ešte chudobný. Zatiaľ majú len jednu mlátačku, jeden spaľovací motor ESA, striekačku, dve hraťačky pre konský potáč a šrotovník. Krajania z Harkabuza sú veľmi spokojní s predsedom rolníckeho krúžku, ktorým je František Harkabuz člen ČSFS, ako aj celý výbor v ktorom sú tiež naši krajania. V budúcnosti plánujú nákup veľkej mlátačky s motorom a iné potrebné veci. Stroje sú v poriadku, dobré konzervované.

Uspiešna mestna skupina Spoločnosti má kapelu pod vedením Františka Harkabuza. Kapela má 2 trúbky, basu, 3 husle z čoho

trúbky sú súkromne. Divadelný krúžok naciňuje divadelnú hru v oravskom nárečí „Srakoviny u Družgaly“ a druhú v slovenčine „Trasavisko“.

V Podwilku zasa vybudovali si už zdravotné stredisko v ktorom pracuje aj Zubný lekár.

Na stavbe školy pomáhalo pol obce, t.j. tí, ktorých deti budú do tejto školy chodiť. Dali po 1 m³ piesku, celé drevo aké bolo potrebné, 20 m³ kameňa, furmanky ako aj v spoločenskom čine urobili všetky neodborné práce.

Rolnícky krúžok pracuje dobre. Má tri veľké mlátačky s motormi, dva traktory s vlečkami. Traktory pracovali celú jeseň, pomáhali rolníkom využívať hnojivo, rádlovali pozemky atď. S prá-

cou týchto strojov obyvateľia boli veľmi spokojní.

Mládež aj starší zúčastnili sa rolníckych kurzov, ktoré boli pre všetkých veľmi prospěšné. Je tu aj rolnícka škola v ktorej sa učí časť vidieckej mládeže. Mládež z rolníckej školy dostala ako odmenu v súťaži kopáka, ktorú uskialnili v garáži rolníckeho krúžku, kde všetky stroje sú veľmi dobre uschované.

Miestna skupina ČSFS v Podwilku má veľmi dobru kapelu pod vedením predsedu MS Ignáca Pieronka. Z hudobných nástrojov majú 2 trúbky, harmoniku, puzon, bubon. Vynikajúco pracuje tiež aj divadelný krúžok, pod vedením účiteľky Niedzielkovej.

JÁN KOVALÍK

NIEDZICA

Máme ešte mnoho ľahostí, ale predsa práca napreduje.

Rolnícky krúžok tiež pracuje dobre. Vybudoval pilu na pozemku, ktorý kúpil. Táto pila bola veľmi potrebná a to nie len našej obci, ale aj zo sused-

ných obci prichádzajú dať si spracovať drevo.

Písali ste o neporiadkoch v uskladnení tovaru v našom novovybudovanom obchodnom dome. Zmenilo sa to na lepšie na čom veľkú zásluhu má vedúci tohto obch. domu.

FRANTISEK KASICKY

nost prizerať sa zavádzaniu elektrickej linky vedúcej do Jablonky, prej obci v ktorej bol elektrický prúd. V Piekieliku je dosiaľ tma.

Freto aj požiadali o pomoc aj nás, nakoľko sa dozvedeli, že v pláne elektrifikácie budúcej pătročnici nie sú zahrnuti.

Ustredný výbor ČSFS prednesol túto dôležitú žiadosť na krajský výbor PZPR v Krakove, odôvodňujúc vec konkrétnu-

nými údajmi vraviacimi, že Piekielik si naozaj svetlo zaslúži. Strana súhlasila s tým a zaviazala sa, že sa touto vecou bude väčne zaoberať a v najbližšom čase oboznámi krajanov z Piekielika o vybavení záležitosti. Dôfame, že spoločným úsilím v budúcej pătročnici v Piekieliku predsa len zažiaria žiarovky.

BR. KNAPČÍK

ZO ŽIVOTA ČSFS

Miestna skupina ČSFS v Piekieliku na Orave obrátila sa na Ustredný výbor Spoločnosti s prosbou a to nie malou. V Piekieliku mal byť zavedený elektrický prúd v prvom rade. Zatiaľ boli na Orave zelektrofikované obce: Jablonka, Chyžne, Oravka, Dolna i Górná Zubrzica, Podwilk a Lipnica Wielka. Piekielik však nadálej je bez svetla. Obyvateľia tejto dedinky ako prví na Orave mali mož-

OD REDAKCJI:

Czytelnicy nasi zapewne pamiętają, że w wyjaśnieniu swoim, które publikowaliśmy w numerze listopadowym w r.ub. GS w Jabłonce tłumaczyła brak sit do czyszczenia ziarna drobnego, brakiem realizacji swoich zamówień zgłoszonych do Centrali Rolniczej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska“ w Warszawie.

Równocześnie z prawdziwą przyjemnością informujemy naszych czytelników w powiecie nowotarskim o treści pisma skierowanego do naszej redakcji od Dyrektora Generalnego Centrali Rolniczej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska“ w Warszawie — J. Sobieszczańskiego.

„Centrala Rolnicza Spółdzielni „Samopomoc Chłopska“ dziękuje uprzejmie za przesiane numery pisma, zawierające notatki dotyczące Gminnej Spółdzielni w Jabłonce Orawskiej.

CAMPING W ŁAPSZACH WYŻNYCH

Czytelnicy nasi z tej wioski na Spiszu zapytywali, jakie realne szanse posiada ich postulat przedwyborczy dotyczący budowy obozowiska campingowego. Odpowiedź na to pytanie nadeslał nam Przewodniczący Powiatowego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki w Nowym Targu mgr Jan Jagla. Dziękujemy. A oto treść tej odpowiedzi:

„W sprawie budowy obozowiska campingowego w Łapszach Wyżnych, Powiatowy Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki informuje, że w planach rozwoju bazy noclegowej w powiecie nowotarskim ujęta jest budowa takiego ośrodka w latach 1968–69. Inwestorem zadania będzie Powiatowy Ośrodek Sportu Turystyki i Wypoczynku w Nowym Targu“.

PODSZKLE

Obyvatelia našej obce Podszkiele začali v roku 1963 budovať cestu do Piekielika. Cestu sme posírali na 8 metrov. V spoločenskom čine vozili sme kamene, každý kto má konský potah priviezol 3 m³. Okres dal nám drieč kameňa a válec. Zatiaľ je cesta vybudovaná na úseku 800 metrov. V roku 1964 malo sa na práach pri ceste pokračovať, ale nie všetci občania priviezli kameň, ako sa zaviazali.

Je pravdu, že tento rok mali sme veľmi nepriaznivé poveternostné podmienky. Celú jar a leto pršalo, všetky práce na poli boli veľmi oneskorené. Obyvatelia Piekielika začali tiež pracovať na svojom úseku cesty. Už aj návezli kamene a zdrtili ich, ale rozsypat na ceste ich nestáli, lebo ich prekvapila veľmi skora zima.

Vynasnažíme sa, aby sme túto cestu čím skôr dokončili, aby aj k nám začal premávať autobus.

HOSANIAK JÓZEF

LIPNICA WIELKA - PRZYWARÓWKA

Obecný národný výbor v Lipnicy Wielkiej je veľmi aktívny. Z jeho iniciatívy vybudujú pekné

zdravotné stredisko, všetok materiál na stavbu už majú privezený. Občania prispeli už prácou v hodnote 440 tis. zł. Skutočne je to následovanie hodný príklad pre celú Oravu.

Pri poširovani cest z Jablonky do Lipnice Wielkiej pracujú obyvatelia týchto obcí v spoločenskom čine. Kopú sa odvodňovacie priekopy pozdĺž trasy vedúcej až pod Babiu horu. Rýchlosť a v termíne vykonávaná práca má veľký význam pre zabezpečenie cest pred jarným topením sa snehu.

Len obyvatelia Przywarówek sa stážujú, že pred troma rokmi zrútil sa most cez riečku, ktorý spája Przywarówkę a Kiczory s Lipnicou Wielką. Je pravdu, že objazdový mostik už je aj so zábradlím, ale najčastejšie autobus nechodia cez mostik. Obyvatelia chcú v spoločenskom čine dať prac na úpravu tohto mostika. Urbár dal už 30 m³ dreva, ale drevo kamsi zmizlo a národný výbor nesnaží sa veľmi o opravu mosta.

Sťažujú sa tiež obyvatelia Lipnice Malej, že susediaci s nimi dediny majú už elektrický prúd, len oni svoju dedinu, ako tma v ostrov, musia rozjaśniavať peštolejkami.

J. K.

LISTY Z RUMUNSKA

Tešíme sa už na ďalšie číslo „Života“. Prajeme všetkým veľa úspechov v Novom roku.

ALZBETA KRAJCIKOVA
Nadlac — Rumunsko

REDAKCIA:

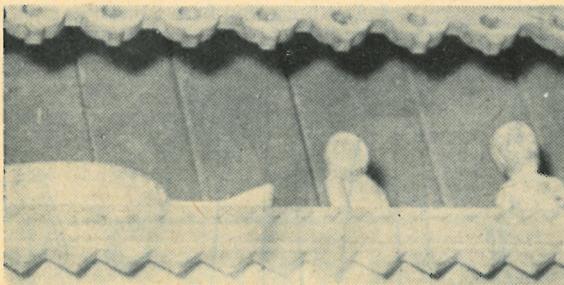
Náš čitateľ Ján Kováč z Rumunska v liste, ktorý sme od neho dostali nám navrhuje, že veľa našich krajanov v Rumunske chcelo by si predplácať nás časopis. Chcel by nám posielat ich adresy, vyberať predplatné a posielat nám peniaze z Rumunska.

Ziaľ týmto spôsobom nemôžeme vybaviť zasielanie „Života“ do Rumunska. Táto záležitosť dala sa vybaviť len cez poštovú novinovú službu v Rumunske, ktorá sa zaobráva dovádzaním tlače z cudziny.

UMENIE

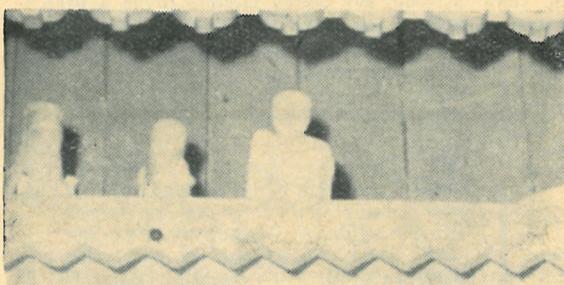
Andrzej Gombasa

Už storočia pozorujeme prenikanie ľudového umenia zo Slovenska na Podhale a opäťne. Ľudské sväzky po obidvoch stranach Tatier mali vplyv na vzájomné kopírovanie života, to znamená aj umenia, ktoré bolo úzko spojené s týmto životom tak v zobrazovaní davných čias, ako aj po praktickej stránke. Toto všetko nás napadá keď vidíme jurkovský byt **Andrzej Gombasa**, ako aj keď obdivujeme výstavu jeho prác v majstrovej pracovni

— jemne vyrezávane v dreve predmety, voľakedy úžitkové, dnes dekoračné. Predmety známe vo svete svojou precíznou prácou, vernou podobou davných, keď boli bežne používané. Sú to ozdobné poličky, črpaky, lyžice a iné — unikatné výrobky slovenského ľudového umenia. V majstrovom dome — ako by pre zdôraznenie autentičnosti, celá zbierka starých predmetov tohto typu, ako aj sošiek a maľovaných na skle obrazov.

Andrzej Gombas je členom Československej kultúrnej spoločnosti v Poľsku. Je to hodné zdôraznenia preto, lebo chápeme prečo tento človek a majster veľkého formátu, zaobráva sa umením pestovaným najmä na druhej strane Tatier. Co vieme o tomto umení v minulosti?

Vieme, že slovenský ľud mal veľa synov, veľmi umelcov naďaných. A, že tak ako dnes v Poľsku a cudzine obdivujú diela Gombasa i dávnejšie obdivovali diela rúk majstrov slovenského ľudového umenia.

Nebolo nutne preto navštěvoval samotných majstrov. V každom slovenskom dome stretli sme sa

s vyrezávanými šindlami, podlubiami, maľovanými kuchyňami a izbami, ozdobnými predmetmi o. i. takých istými lyžicami, aké dnes robí Andrzej Gombas v Jurgove. Podobne bohatou ornamentikou pýšili sa valašky i piesty, praslice a črpaky. Slovensko bolo tým široko-dáleko známe, podnes sa tam pestuje umenie tohto druhu, po stopách svojich predkov kráčajú dnešní ľudoví umelci.

Popri už spomenutých, na Slovensku stremene bude drevnené kostolíkov, ktoré sú dielom majstrov ľudovej rezby, stremene dokonca umelecky vyrezávané kríže na cinotorínoch. V kostoloch sú to zase vyrezávané oltáre, lavice, chórusy, ako aj vyrezávané alebo maľované stropy. Vyšívanie je tiež bohatým odvetvím ľudového umenia, ďalej je to vytlačovanie kože, kožuškov a pásov a konečne slovenská ľudová keramika.

Andrzej Gombas čerpá z bohatých vzorov starého slovenského ľudového umenia, a tiež adaptuje

zaujímavé spišské a goralské umenie. Nekaždenosť tejto tvorby ziskala mu slávu snad väčšiu vo svete ako v Poľsku. Lebo do sveta putujú tie-to výrobky cez CPLiA' a v Poľsku je ich nedostatok práve pre veľký záujem v cudzine. Preto aj asi jednoduchy a pochopiteľný návrh. Bolo by treba sprístupniť umenie Gombasa širokej verejnosti. Iniciátorom mala by byť práve Československá kultúrna spoločnosť, mala by zorganizovať výstavu napr. vo Varšave v Spoločnosti priateľov krásneho umenia, kde tak dobre startoval — z iniciatívy redakcie — český tvorca, lubelský kovo-tepec, Vladimír Hess. Predsa v radoch Spoločnosti nie sú mnohí umelci. A preto starostlivosť o tých, ktorí sú, mala by byť mimoriadná a všeestranná.

Týmto akcentom končime predstavovanie talentovaného tvorca. Radi by sme zanedľho predstavili fotoreportáž z jeho prvej veľkej výstavy.

M. KAŠKIEWICZ

CZY TOPIĆ DZIECKO WRAZ Z KĄPIEŁĄ?

Droga leśna z Harkabuza do Raby Wyżnej jest krótsza o kilkanaście kilometrów od drogi wiodącej szosą bitą. Skróty taki, szczególnie w górach, ma istotne znaczenie dla mieszkańców Harkabuza, którzy w Rabie Wyżnej załatwiają wiele spraw natury osobistej i gospodarczej. Obecnie jednak Nadleśnictwo wprowadziło zakaz przejazdu drogą leśną. Referat Leśnictwa Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Nowym Targu poinformował nas o przyczynach wspomnianej decyzji Nadleśnictwa. (pismo z 29.XII.65 — Nr. Rol. VII-52(15)65)

W piśmie tym twierdzi się:

1. Nadleśnictwo zezwoliło poszczególnym mieszkańcom Harkabuza na przejazd drogą leśną do Raby Wyżnej pod warunkiem że będą pracowali przy jej konserwacji. W wyznaczonym czasie nikt do pracy nie zgłosił się.

2. W okresie kiedy to mieszkańcy Harkabuza korzystali z tej drogi miały miejsce częste kradzieże drewna w lesie, przez który ta droga biegnie, co — jak twierdzi się dosłownie w tym piśmie — „przemawia za tym, że przestępcy rekrutowali się z osób przejeżdżających tą drogą. Po zamknięciu drogi leśnej dla mieszkańców Harkabuza — kradzieże ustaly”.

Obecnie tych, którzy nie respektują tego zakazu zatrzymuje gajowy i kieruje sprawy do kolegium orzekającego

Słowem pismo twierdzi, że mieszkańcy Harkabuza to lenie i złodzieje. Lenie, bo nie chcą pracować przy konserwacji drogi a złodzieje bo kradną drzewo kiedy drogą przejeżdżają. Autorzy tych argumentów nie zauważają, że ich wnioski wzajemnie się wykluczają — pomijając społeczny aspekt tej sprawy. Gdyby bowiem ci, którzy przejeżdżają leśną drogą z Harkabuza do Raby Wyżnej kradli rzeczywiście drzewo, to opłaciłoby się im pracować przy jej konserwacji, na zasadzie prostej kalkulacji. Nie o to więc wcalej tej sprawie chodzi.

Chodzi — naszym zdaniem o to — aby utrudnić życie ludziom, a to przecież nie jest celem ani Nadleśnictwa, ani Rad Narodowych. Nadleśnictwa mają fundusze na konserwację dróg leśnych, mają wyspecjalizowany sprzęt dla chwytyania złodziei drewna. I w tej sytuacji nie mogą topić dziecka wraz z kąpieli. To właśnie winien wytłumaczyć Nadleśnictwu referat leśnictwa PPRN w Nowym Targu.

Z naszej strony — po nieskutecznnej interwencji w PPRN w Nowym Targu — kierujemy całą sprawę do Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z prośbą, aby zezwoliło wszystkim mieszkańcom Harkabuza na korzystanie z drogi leśnej do Raby Wyżnej.

LORRO JE RÁD

Teta Mája, teta Mája

Teta Mája má doma papagaja.
Papagaj si kľudne žije v kletke
a vraví mojej tetke:

Lorro je rád, Lorro je rád
Lorro je rád, rád, rád, rád, rád:
Lorro je rád, Lorro je rád, rád, rád, rád,
Lorro je rád, rád, rád, rád, rád.

Teta Mája, teta Mája
každý deň trikrát kŕmi papagaja
vták je tučný, vypasený, zdravý,
nuž nečudo, že vraví:

Lorro je rád...

A mná to zlostí a mná to zlostí,
že si žije tak celkom bez starosti.
Závidím mu jeho život vtáči,
že mu len kričat stačí:

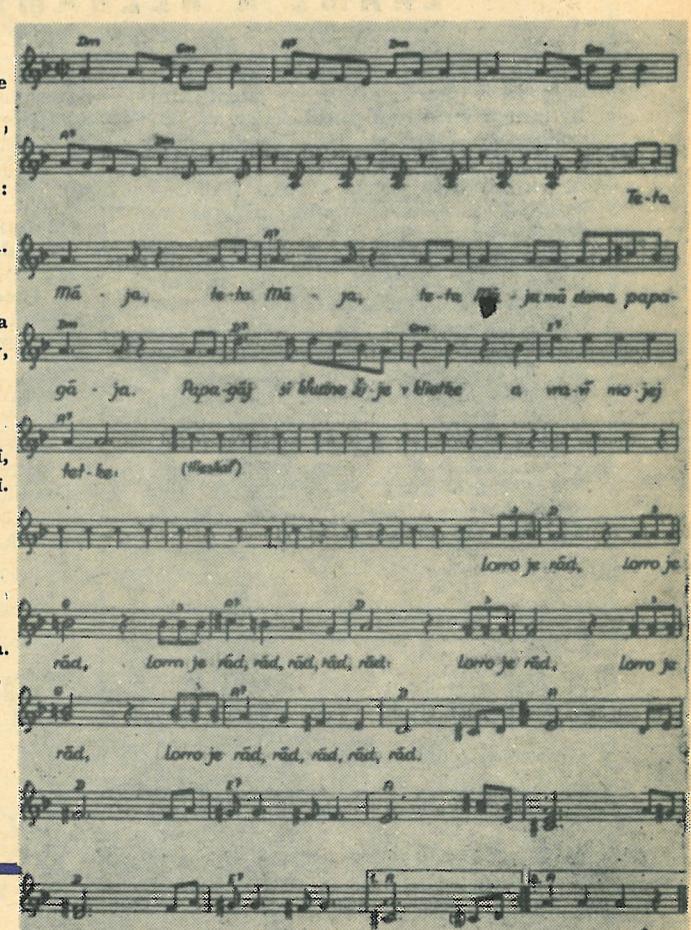
Lorro je rád...

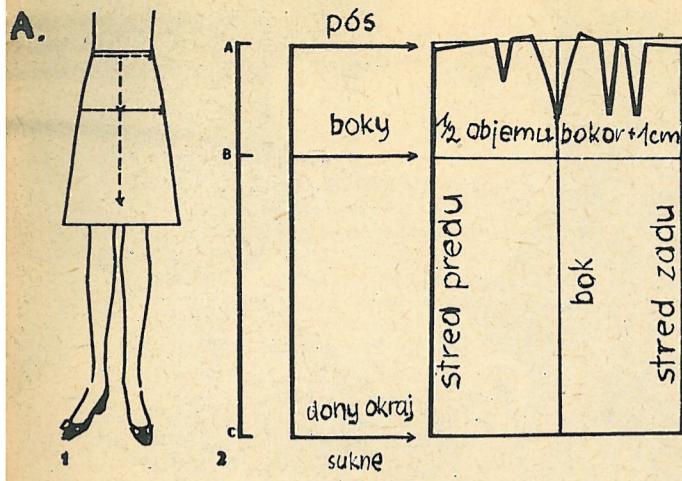
Snáď raz aj ja, snáď raz aj ja,
vyhodím z kletky toho papagája.
Vlezem dnu a ma budú chovať,
tiež budem opakovat:

Lorro je rád...

Text: P. PETIŠKA

Hudba: I. VASICA

RÔZNÉ SUKNE

Sukňa ušita z nekrčivej látky, športová blúzka, pulóvrik a svetrik — to je základ oblečenia sa každej ženy. Vhodným doplnkom môže byť vesta, pekný kožený opasok, farebná šatka. Najpraktickejšie sú sukne od bokov rozšírene dvomi alebo tromi záhybmi. Ak sukňa bude úzka ako na snímke, urobíme ju na podšívke. Nevyňahuje sa tak veľmi vzadu.

Výborným oblečením sú tiež dvojdielne šaty z pleteniny, tiež na podšívke. Šaty a dvojdielne šaty z elany alebo vlny mali by mať jednoduchý strih. Takéto šaty sú na našej fotografií.

Prinášame niekoľko pokynov ako si najlahšie ušijete modernú sukňu. Strih prinášame, podľa neho môžeme ušiť sukňu na každu normálnu postavu.

Najskôr meriame obvod v pásme, v bokoch a dĺžku sukne (ako na obr. A č. 1). Nakoľko strih pripravujeme na polovičku, výmery tiež delíme na polovicu. Potom si pripravujeme strih jednoduchej sukne. Kreslime zvislú čiaru tej dĺžky, ako dĺžka sukne. Na nej si zaznamenávame čiaru pásu A; 20 cm nižie čiaru bokov B; ako aj spodný okraj sukne C. Od týchto bodov kreslime vodorovné čiary v dĺžke rovnajúcej sa polovičke objemu v bo-

koch plus 1 cm. Uzavierame obdlžník zvislou čiarou. Tento obdlžník delíme po dĺžke na polovicu a kreslime zvislú čiaru. Toto bude bok sukne. Teraz dopasovavame sukňu v pásme. Od objemu v bokoch odoberieme objem v pásme. Obdržanu sumu delíme na štyri alebo päť zášivok. Je to vlastne najťažšia časť práce. Podľa toho ako je postava na ktorú šijeme, zášivky maliby byť dlhšie alebo kratšie. Obyčajne však zošívame ich tak ako na obrázku. Kreslime čiaru pásu pridávajúcu na boky 1 cm a prednú i zadnú časť znížujúc o 1 cm. Máme strih jednoduchej, uzkej sukne. (Ako na obr. A č. 2) Ak máme tento základny strih môžeme si vystríhnúť a ušiť veľa rôznych sukni, z ktorých jednu uverejňujeme na obr. B.

B. Je treba rozstríhnúť strih na boku. Dolu musíme pridať po 3 cm ku každému boku a previest čiaru až k bokom. Pri strihaní pridávame látku na zošitie vpred, po rozžehlení prešívame z obidvoch strán. Zvlášť šijeme patičky, ktorími vykonávame strihané vrecká. V pásme príšívame niekoľko „ušiek“ na pretiahnutie opaska.

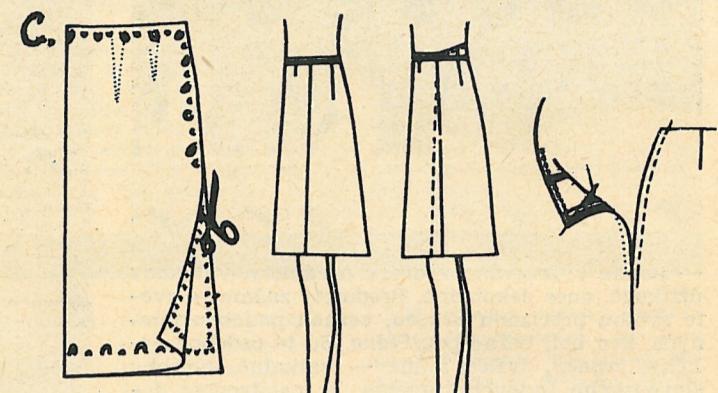
A ešte niekoľko rad uľahčujúcich štieť: (Ako na obr. C).

* Keď strihame sukňu pridávame látku k strihu na zošitie a vykonanie spodu.

* Sukňu skúšobne zošitu vyskúšame na postave.

* Ak je to nutné, vyrovnávame bočné švy a vyrovnávame dolný zadný okraj sukne, ak ju vytiahneme dohora.

* Do bočného švu všívarme zips.

Bielu kabelku z umelej hmoty znečisteniu plniacou tužkou môžeme vyčistiť len v tom prípade, ak kabelku ihned umyjeme teplou mydlovou vodou a potom pretrieme hydrogénom. Vtedy škvra bude jasna, skoro neviditeľna. Ziaľ umelá hmota tak rýchle polohluje farby, že ich odstránenie je skoro nemozné.

RADÍME:

Ak chceme, aby pečené mäso vypadalo pekne a súčasne si zachovalo hodnotné bielko a všetky soly — je treba mäso položiť na rozpálenom tuku a rýchle ho osmažiť z obidvoch strán. Len potom pridávame trochu vody (studennej) a príkryjeme pokrývkou.

Detský sveter, ktorý sa po praní povytahoval pri krku opravíme tak, že pri krku vytiahneme kúsok gumy ako do bieľizne, alebo ešte lepšie kúsok gumy z klobúka, obratíme sveter na ľavu stranu, švy bokov zložíme rovno a presíjeme na stroji na patričnú šírku. Zbytok pleteniny odstráhneme a okraj starostivo obrúbime.

malý žiurot

Skoro každý národ má okrem štátnej zástavy tiež štátne hymnu.

Štátne alebo národná hymna nie je vždy dielom jednej alebo dvoch osôb, niekedy čerpá autor hudbu zo starých ľudových piesní alebo prispôsobuje svoj text melódii hymny iného národa. Stačí pripomenúť, že z hudobným motívom anglickej hymny „God save the King“ sa stretávame v hymnách siedmich štátov (okrem Anglicka), a to, NSR, USA, bývalého Rakúska-Uhorska, cárskeho Ruska, Švédska, Švajciarska a Lichtenštajnska; a tento motív nájdeme i v Haydnovom diele.

ZNÁME A NEZNÁME HYMNY

Stalo sa tiež, že absolútne vládca — bolo to v Portugalsku — zložil sám hymnu a vnútil ju diktátorom svojim poddaným. Pedro IV., portugalský kráľ, napísal totiž „L’Hymne de Carta“, ktorá bola potom v roku 1910 nahradená terajšou hymnou „Herois do mar“.

Za zmienku stojí i skutočnosť, že pruský kráľ Fridrich II. Veľký sa osobne zúčastnil vypísanej súťaže na štátne hymnu Španielska a získal medzi 500 účastníkmi prvé miesto; nie je známe, či to bolo zásluhou kvality skladby alebo jeho mena. Jeho skladba (bez textu) bola v roku 1710 vyhlásená za pochod španielského kráľa Karola III.; v júli 1942 vyšiel výnos, podľa ktorého sa tento starý „Marche Real“ uznáva za štátne hymnu okrem doterajšej hymny Falangy.

„Bojová pieseň rýnskej armády“, ktorú zložil Rouget de l’Isle v Štrasburgu v roku 1792, začínajúca sa slovami „Allons enfants de la Patrie, le jour de gloire est arrivé“ (Podme, deti vlasti, slávny deň nadišiel), si získala mimoriadnu popularitu medzi vojakmi z Marseille, ktorí ju spievali v dobe slávneho pochodu na Paríž v roku 1792; odtiaľ pochádza jej názov „Marseillaise“ (čiže Marseillanka).

Tvrď sa, že anglická hymna „God save the King“ (Bože, ochraňuj kráľa) bola napísaná pre francúzskeho kráľa Ľudovíta XIV., na počesť jeho uzdravenia z akejsi veľmi fažkej choroby.

ŠTYRI PRAVDY

Stretla raz hyena kozu a oslovia ju:

— Ak mi povieš štyri pravdy, nezjem ťa.

— Nikdy by som nebola išla touto cestou, keby som vedela, že ňou pôjdeš ty.

— To je pravda — súhlasila hyena.

— Ked’ sa vrátim domov a povieš, že si ma lapila a potom pustila, neuveria mi.

— Aj to je pravda — súhlasila hyena.

— Ani tebe neuveria, ked’ budeš rozprávať, že si ma chytila a potom pustila.

— Zasa máš pravdu — dodala hyena.

— My dvaja sa môžeme pokoju rozprávať len vtedy, ked’ si sýta.

— Máš pravdu, zavrčala hyena a ušla.

ZLATO A STŘÍBRO

Když babička řekla Honzovi mluvilo to stříbro.

Když babička řekla Honzovi mlč — Honza poslouchal, a tak měli stříbra a zlata, že s ním vydláždili dvůr.

Každý, kdo k nám přišel, byl oslněn a uklouzl.

Babička řekla:

Honzo, ani stříbro, ani zlato, zpívej!

Jakmile se Honza dal do zpěvu, vyšlo slunce, stříbro i zlato se rozpustilo, odteklo do potoka, a na zemi, která se objevila, vyrostla tráva a sedmikrásky. Od té doby u nich už nikdo neuklouzí a Honza zpívá každému, kdo chce trávu a sedmikrásky.

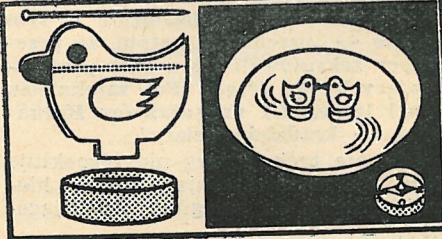
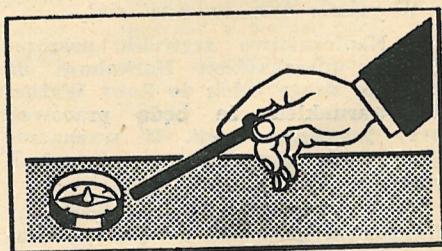
Jděte si (k němu) také a pozdravujte jeho babičku.

SKÚSTE SÍ TO...

Vezmite si kúsok železnej tyče, namierite ju na sever v šestdesiatstupňovom uhle smerom k zemi. Udríte na ňu niekoľkokrát kladivom. Tyč sa zmagnetizuje. — Naša zem je obrovský magnet. Údermi kladiva sa v tyči magnetické časticie zoradia smerom k severnému pólu. Ak udrieme kladivom na tyč otočenú smerom na východ alebo západ, tyč sa odmagnetizuje.

Všetky predmety zo železa je magnetické. To si môžeme vyskúšať veľmi ľahko. Položte na stôl kompas a otočte ho smerom na sever. Priblížte k nemu železnú tyč. Ak je magnetická, má tiež severný a južný pól. Keďže sa nerovnaké pôly pritahujú a rovnaké odpudzujú, magnetická tyč bude pritahovať len jeden pól magnetickéj ihly. Ak tyč nie je magnetická, bude pritahovať obidva póly.

Vystrihnite si z tvrdšieho papiera štyri sliepočky podľa predlohy. Dve a dve zlepťe spolu. Tam kde je zobáčik, vlepťe kovový magnetický špendlík. Slepôčky zastrečte do korkovej zátky a položte ich do lavóra s vodou. Budú plávati do kraja, až sa stretnú a „zoradia“ sa v smere sever-juh. Opäť sa potvrdzuje, že nerovnaké pôly sa pritahujú a rovnaké sa odpudzujú. Magnetické pôly a zemský magnetizmus určujú ich pohyb.

HÁDANKA

Koľkokrát nájdete číslovku 10 na tejto kresbe?

Rozlúštenie posielajte do dňa 20.II. 1966.

